

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 6
Juni
1949.
Pris 65 öre

Status
RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

STOCKHOLM
med omgivningar

JU TELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämnings-
mattor, cisterner, sand- och torkgaltar
säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o

Timmermansgat. 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan
undvara. Skydda Eder själv och Edra
barn genom inträde i ortens
erkända sjukkassa

STOCKHOLMS LÄNS

ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm
Tel. 23 09 85

BODEN

Kommanditbolaget BETONG

SANDER & C:o, Hednoret

Telefon Boden 650 16

Britta Nilssons
FINBAGERI & CAFÉ

Kungsgatan 10, BODEN. Telefon 2598
Rymliga och trevliga lokaler

Beställn. emottagas
Begravningar arrangeras

I 19:ns DAMFRISERING

(Inneh. Inga-Mari Hemling)

Rekommenderas

Tel. 1769 BODEN Tel. 1769

BETALD ANNONSPLOTS

BORÅS OCH SÖDRA
ÄLVSBORGS LÄN

MEKANISKA VERKSTADEN AUTO
Olofsholmsg. 16. Tel. 116 05, 124 02, 151 02

BIL-RESERVDELAR
REPARATIONER
BÄRGNINGAR

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBORGS LÄN

AB BREDIN & C:o — KINNA

Värme- och Sanitära anläggningar
utföras fackmässigt under garanti
Telefon 323

Aktiebolaget

Marks Jacquardväveri

Tel. 600 08 Björketorp Tel. 600 08

Tillverkar:

Möbelytger, Duchatelltäcken, Gar-
diner och Draperivaror i såväl
bomull som konstsilke

FOLKETS HUS CONDITORIET

S K E N E Tel. 401 98

Beställningar av

Tårter — Krokaner — Efterätter

Servering av gott kaffe o. goda kakor

Kom ihåg Edra vänner vid såväl
högtider som märkesdagar med
B L O M M O R från

ALIDEBERGS Blomsteraffär

(Inneh. Oscar Andersson)
Allégat. 7. Tel. 117 27.

A.B. Kamgarn
BORÅS

Vid elektriska installationer

ring 122 47, 132 47

ELEKTROFIRMAN MAGNET

Kontor: LILLA BROGATAN 38

Affär: LILLA BROGATAN 30

AB NORRMALMS GJUTERI &
MEK. VERKSTAD

Telefon 103 93

BORÅS

GJUTGODS och REPARATIONSARBE-
TEN för TEXTILINDUSTRIEN

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & C:o

Tel. 119 07 & 144 07

Borås

H. Svegmarks
Fabriks A/B

BORÅS - Tel. 17655

SÖDERLUNDS
KONDITORI

Västgöttagatan 25
Rekommenderas!

Vid behov av fotografering

Kom ihåg

Atelier WALLANDER & WERNLUND
Stora Brogatan 7 Telefon 142 01

FRITSLA
Konfektionsfabrik

Fritsla

Tel. 701 22

NYA SNICKERIFABRIKEN

Gånghester

Byggnadssnickrier - Trävaror m.m.
Telefon 128 01 B O R Å S

Aktiebolaget
Pettersson & Tisell

Kinnahult

A.-B. Alf Stigens
FÄRGERI

Tel. 551 70

SANDARED

Färgning, Appretering
Konstlädertillverkning

BETALD ANNONSPLOTS

Kontrollmärke,
lagligen skyddat

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15, Stockholm

Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Prenumerationspris: Helår 7:—, halvår 4:—

JUNI 1949

Utkommer en
gång i månaden
12:e årgången

Ansvarig utgivare:
EINAR HILLER

Ägare:

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Redaktör:
SIXTEN HAMMARBERG

Samarbete mellan de partiellt arbetsföras organisationer

Den allmänna livaktigheten på de partiellt arbetsföras område under de sista åren har i hög grad stimulerat deras egna organisationssträvanden. År 1942 bildades också en samarbetskommitté, som bl. a. skulle verka för en bättre inbördes kontakt mellan olika grupper av partiellt arbetsföra. Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra, som f. n. består av representanter för De blindas förening, De lungsjukas riksförbund, De vanföras riksorganisation, Hörselfrämjandet och Svenska dövstumförbundet, är alltså det organ, som närmast haft till uppgift att föra fram frågor av gemensamt intresse för samtliga grupper och tillvarata deras intressen i olika sammanhang. Härvid får man emellertid komma ihåg, att Samarbetskommittén inte är någon riksorganisation för partiellt arbetsföra. Dess funktion har närmast bestått i att vara ett kontaktsinstrument för de olika riksorganisationernas ledningar och stimulera till initiativ på verksamhetsområden, där samtliga grupper av partiellt arbetsföra ha gemensamma intressen att bevaka. Samarbetskommitténs programförklaring, sådan den formulerades redan vid starten, lyder: "Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra har till uppgift att utåt verka för de partiellt arbetsföras intressen. Den har bl. a. att arbeta för lagstiftnings- och samhällsätgöranden i en för dessa grupper förmånlig riktning. Likaså skall den främja ett samarbete inåt mellan de olika hithörande organisationerna. Härvid böra de i kommittén ingående ledamöterna hålla varandra underrättade om respektive organisationers arbetsförhållanden."

Ovan nämnda principer ha i korthet varit vägledande för Samarbetskommittén. Den har sökt kontakter, sti-

mulerat till initiativ och sökt göra problemen aktuella i olika sammanhang. Man kan också säga, att kommittén i många avseenden lyckats över förväntan bra, även om man därför inte behöver bortse från andra gynnsamma faktorer, som fört fram de partiellt arbetsföras problem i den allmänna debatten. Främst kan nämnas, att den uppvaktning för socialministern som ägde rum år 1942, vilken var den närmaste anledningen till att den statliga utredningen om de partiellt arbetsföra kom till stånd. Samarbetskommittén har också varit representerad genom två ledamöter i den Kungl. utredningskommittén. Även om Samarbetskommittén — som tidigare nämnts — icke haft funktion som riksorganisation eller rikskommitté för partiellt arbetsföra, ha dock många initiativ från olika organisationer i landsorten burits fram i kommitténs regi.

Dagens situation med utbyggnad av olika anordningar för arbetsvård, både centralt och lokalt, kräver emellertid en omprövning av samarbetsformerna för de partiellt arbetsföras egna organisationer. Detta inte minst på grund av att det bl. a. i den statliga utredningen om de partiellt arbetsföra förutsatts, att de partiellt arbetsföra själva skola vara representerade i de olika organ med skiftande arbetsuppgifter som komma till stånd.

Det var närmast med sikt på att få en allmän debatt om olika spörsmål samt att uppdraga riktlinjer för det kommande samarbetet som Samarbetskommittén kallat representanter för de anslutna riksorganisationerna till en konferens på Tollare gård den 6—8 maj 1949. Denna rikskonferens med kraftigt inslag av delegater från landsorten — som refereras på annan plats i detta nummer — var också enig om att knyta ett fastare sam-

Interpellation i riksdagen om PAS och Streptomycin

Statsrådet Mossberg: Medicinalstyrelsen utreder frågan om läkemedelsprisen

Inrikesministern, statsrådet Mossberg, har besvarat en interpellation av hr Hansson i Skediga angående möjligheterna att göra de nya läkemedlen PAS och Streptomycin billigare. Hr Hansson belyste genom citat av en medicinsk export de nämnda läkemedlens stora värde och hoppades att inrikesministern snabbt skulle kunna ordna så att de komma till större användning och bli billigare.

I sitt svar till hr Hansson framhöll statsrådet Mossberg bl. a.:

Behandlingen med dessa preparat är ännu på försöksstadiet och medicinalstyrelsen anser det för tidigt att fälla något omdöme om vilken betydelse läkemedlen kan komma att få för de vanligare formerna av lungtuberkulos. Priserna på PAS och streptomycin har konstant sjunkit. Enär dessa läkemedel till största delen användes på sjukhus, skulle en ytterligare prissänkning närmast komma sjukhusens huvudmän till godo. Medicinalstyrelsen har fått i uppdrag att utreda på vad sätt fonden för reglering av läkemedelsprisen kan hindras att ytterligare växa, varvid styrelsen även skall överväga sänkta priser på vissa särskilt dyra läkemedel.

Den fråga som hr Hansson tagit upp ligger alltså redan under utredning i ett större sammanhang..

Som bekant har De lungsjukas riksförbund med professor Anders Kristenson och överläkare Håkan Larsén som medicinska experter tidigare uppvaktat Inrikesdepartementet i frågan. Även flera uppmärksammande motioner vid årets riksdag ha berört läkemedelsförsörjningen och frågan om en reduktion av läkemedelspriserna. Det är att hoppas att utredningen om regleringen av läkemedelspriserna måtte ske snabbt och att resultaten av de olika aktioner som kommit till stånd snart skall visa sig.

Svenska Nationalföreningen mot Tuberkulos kvartalsskrift

häfte 1 1949 har utkommit och innehåller som vanligt goda bidrag om aktuella tuberkulosfrågor: Förslag till eftervård i Danmark av Niels Sjorslev — Finlands nya tuberkuloslag av Severi Savonen — Skärmbildsundersökningen i Södermanlands län av Willi Mascher m. fl. bidrag. Tidskriften kan som vanligt erhållas genom bokhandeln eller direkt från Sv. Nationalföreningen mot Tuberkulos, Västra Trädgårdsgatan 11 B, Stockholm. Priset är endast 50 öre.

arbete mellan de olika grupperna av partiellt arbetsföra. I ett uttalande från konferensen föreslogs bl. a., att Samarbetskommittén bör få karaktären av *rikskommitté* för partiellt arbetsföra och att lokala samarbetskommittéer bör komma till stånd på platser, där sådana äro önskvärda men ännu inte bildats.

Med utgångspunkt från, att ett fastare samarbete är en följd av utvecklingen, och att medverkan från de partiellt arbetsföras organisationer kräves i de olika organ som syssla med deras frågor, kan man se hela denna fråga ur olika aspekter. Det måste främst framhållas att det ur demokratisk och psykologisk synpunkt är en sund och riktig princip att de partiellt arbetsföra själva beredas möjlighet att utöva inflytande över de åtgärder, som gälla deras egen situation och deras eget öde. Det gäller med andra ord att i vidaste bemärkelse bryta de partiellt arbetsföras isolering från omvärlden

och ge dem fullgoda möjligheter till arbete och livsföring som normala samhällsmedborgare. I detta samarbete ligger onekligen ett stort fält för gemensamma uppgifter, även om de olika grupperna ha sina egna specialproblem, som lösas bäst i den egna riksorganisationens regi. Men det är också viktigt att de olika grupperna äro införstådda med varandras svårigheter och söka finna vägar och uppslag för gemensamma krafttag. Det är stora livsvärden de partiellt arbetsföra ha att vinna. Tiden bör nu vara mogen för fastare samarbetsformer mellan deras egna organisationer. Rikskonferensen på Tollare gård kan bli en märklig milstolpe, om den samarbetsvilja, som kom till uttryck under dessa konferensdagar, blir rätt utnyttjad och förstådd inom de olika riksorganisationerna.

Sixten Hammarberg.

Rikskonferens för partiellt arbetsföra på Tollare gård

Fastare samarbete mellan olika grupper av partiellt arbetsföra

Som angivits i ledaren i detta nummer har en rikskonferens med representanter för de partiellt arbetsföras egna organisationer varit anordnad på Tollare gård dagarna den 6—8 maj 1949.

Konferensen — den första rikskonferensen för de partiellt arbetsföras egna organisationer med deltagare från landsorten — hade lagts upp som en allmän orientering om de partiellt arbetsföra i föreläsningsform under de första två dagarna. Byråinspektörerna Roland Ericsson och Nils Ström gav bl. a. två instruktiva och klarläggande föreläsningar om praktiska anordningar för arbetsvård samt de omfattande förslag till åtgärder som framlagts av den statliga utredningen om partiellt arbetsföra. Livliga meningsutbyten förekom mellan konferensdeltagare och föreläsare under de frågestunder, som följde föreläsningarna.

Förslag om partiellt arbetsföra till 1950 års riksdag!

Statssekreterare Per Nyström i Socialdepartementet gästade konferensen och gav en del intressanta synpunkter på statsmakternas syn på frågan. Efter att ha berört de förslag om ändrade villkor för anställning av partiellt arbetsföra i statlig tjänst, utbildning av arbetsterapeuter m. m., vilka förelagts innevarande riksdag, framhöll herr Nyström bl. a.: ”— För framtiden måste man nog tänka sig ett samarbete mellan de lokala organen och de statliga myndigheterna, säger statssekreterare Per Nyström. Jag tror för min del inte att det går att centralisera allt. Man måste ju också ta vara på de lokala initiativen. Staten får svara för de två stora huvuduppgifterna: arbetsförmedlingen för de partiellt arbetsföra samt yrkesutbildningen. Kritik har riktats mot arbetsförmedlingen för att den inte utbyggs så som önskvärt vore. Nu är det så att man aldrig kan låta en ny organisation svälla för fort. Man får gå fram litet försiktigt. Även riksdagen anser det finnas anledning inte utbygga den stora arbetsförmedlingsapparaten för fort, och därvid går det ju även långsamt för den del som rör de partiellt arbetsföra. Vi tar emellertid i departementet upp alla de förslag som kommittén för partiellt arbetsföra framlagt, skall nu bearbeta dem, och beräknar kunna framlägga förslag redan till nästa års riksdag.

Den stora och allvarliga frågan är emellertid, om vi klarar oss med de organ som redan finns och föresla-

gits. Hur går det t. ex. för de partiellt arbetsföra vid en lågkonjunktur?

Kan man då allttjämt stoppa in dem i näringslivet utan tvångsåtgärder? Det är att hoppas att näringslivet nu fått en så öppen blick för betydelsen av att de partiellt arbetsföra inlemmas i näringslivet — att man skall kunna slippa sådan kvotlagstiftning som man t. ex. har i England.”

Samarbete mellan olika grupper — en aktuell fråga för de partiellt arbetsföras organisationer.

Tredje dagens samvaro på Tollare ägnades åt samarbetsformer och mera interna frågor för de partiellt arbetsföra själva. Deltagarna voro eniga om att skapa ett fastare samarbete mellan de olika grupperna, både centralt och lokalt. Tyvärr tillåter inte tidpunkten för detta nummers pressläggning mera utförliga kommentarer till de många intressanta synpunkter, som framkommo under dessa förhandlingar. Vi återgiva emellertid här nedan det uttalande, som antogs av konferensen in extenso:

Rikskonferensen för partiellt arbetsföra med deltagare från De blindas förening, De lungsjukas riksförbund, De vanföras riksorganisation och hörselfrämjandet, samlad på Tollare gård den 6—8 maj 1949, gör härmed följande uttalande:

Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra bör vara rikskommitté och centralt organ för samarbete mellan de anslutna organisationerna. Som lokala organ för detta samarbete böra finnas lokala samarbetskommittéer. Rikskommittén bör medverka till upprättande av lokala samarbetskommittéer på platser, där sådana äro önskvärda men ännu icke bildats.

Rikskommittén bör fortlöpande införskaffa uppgifter beträffande de lokala kommittéerna och deras verksamhet. Rikskommittén bör även stimulera lokalkommittéernas verksamhet, samt biträda med råd och upplysningar. Lokalkommittéerna böra lojalt följa de allmänna riktlinjer som uppdragas av de samarbetande riksorganisationerna samt i övrigt hålla rikskommittén informerad beträffande sin verksamhet.

Konferensen hemställer slutligen att de samarbetande organisationerna måtte ställa erforderliga medel till förfogande för verksamhetens bedrivande.

Tjänsteråd konsultativt organ för partiellt arbetsföras anställning

Finansminister Ernst Wigforss.

I det förslag från finansdepartementet vilket förelagts årets riksdag har förutsatts vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m. i syfte att underlätta partiellt arbetsföras anställning i allmän tjänst. I den framlagda propositionen har emellertid inte tagits ställning till huruvida ett rådgivande organ, förslagsvis kallat statens tjänsteråd, skall inrättas för att på begäran av myndigheter avgiva råd och utlåtanden i speciella fall samt principiella frågor rörande partiellt arbetsföras anställning. Enligt förslag från Kommittén för partiellt arbetsföra skulle detta råd bestå av åtta ledamöter. Den medicinska sakkunskapen, det centrala arbetsvårdsorganet, statsförvaltningen och de partiellt arbetsföra skulle ha vardera en representant. Därutöver skulle staten i egenskap av arbetsgivare representeras av ytterligare två ledamöter. Såsom statens motpart borde fungera en representant för tjänstemannaorganisationerna och en företrädare för Landsorganisationen (statstjänarkartellen).

För närvarande fungerar medicinalstyrelsen som rådgivande organ och finansministern ifrågasätter till vidare ingen annan ändring än att nämnda ämbetsverk vid avgivande av utlåtande samråder med arbetsmarknadsstyrelsen på så sätt att en representant för arbetsmarknadsstyrelsen kallas till medicinalstyrelsen vid dessa frågor behandling, varvid denne äger att till beslut anteckna avvikande mening.

Finansministern tillstyrker Kommitténs förslag — men vill vänta och se

Partiellt arbetsföra bör vara med — krav av motionärer!

Herr Nihlfors och fröken Vinge har i en motion ifrågasatt att de partiellt arbetsföra själva — redan nu — böra ha möjlighet till medinflytande vid behandlingen av dessa frågor. I motionen som väckts i andra kammaren, heter det bl. a.

Vi dela uppfattningen att ett särskilt fristående organ eller råd icke omedelbart bör inrättas utan att medicinalstyrelsen t. v. må kunna utgöra den rådgivande instansen.

Däremot ha vi funnit det vara en brist om de partiellt arbetsföra skulle komma att stå utanför handläggningen inom medicinalstyrelsen av de för dem så viktiga frågorna. Intill dess slutlig ställning tagits till organisationsproblemen på detta område, torde dock den ordningen kunna genomföras, att även en representant för de partiellt arbetsföras organisationer kallades till medicinalstyrelsen för samråd i ärenden av här ifrågakommande slag. Icke minst skulle detta ha stor psykologisk betydelse och utgöra ett bevis för den vikt staten fäster vid de partiellt arbetsföras egen medverkan till lösande av sina problem.

På grund härav hemställes,

att riksdagen måtte beakta vad ovan anförts vid avgivande av sitt yttrande rörande denna punkt i förevarande proposition.

Stockholm den 2 april 1949.

Folke Nihlfors

Margit Vinge

Ett tjänsteråd av den typ som föreslagits av Kommittén för partiellt arbetsföra har säkerligen en stor uppgift att fylla och kan vara till god vägledning för alla dem, som syssla med dessa anställningar. Vi föreställa oss, att behov ofta föreligger att taga del av samlade erfarenheter och sakkunskap om de partiellt arbetsföra, när det blir aktuellt med anställning av en sådan person. Ett organ, som härvid besitter den auktoritet, som tjänsterådet onekligen bör besitta, kan undanröja tveksamheten hos de eller den, som närmast har hand om anställningsförfarandet, och klara upp många missförstånd om den sökandes förutsättningar. Tjänsterådet kunde dessutom även vara till nytta för de kommunala myndigheterna och enskilda arbetsgivare i den mån dessa äro i behov av informationer vid anställning av partiellt arbetsföra. Vi få säkerligen tillfälle att återkomma till denna fråga senare.

Sysselsättning för de partiellt arbetsföra

Förslag till åtgärder i utredningskommitténs slutbetänkande

Av förste byråinspektör Nils Ström

Här följer fortsättning och slut på den översikt över den statliga utredningen om de partiellt arbetsföra som var införd i Status majnummer 1949. I detta nummer behandlades bl. a. frågan om antalet partiellt arbetsföra i Sverige, kvotlagstiftning, reserverande av och företrädesrätt till viss yrkesverksamhet, om halv- och helskyddad sysselsättning för s. k. produktionssvag arbetskraft m. m.

Hemarbetscentraler i samarbete med arbetsförmedlingen.

Hemarbete har enligt av kommittén gjorda undersökningar visat sig väl lämpat för partiellt arbetsföra. Såväl det hemindustriella arbetet som hemslöjden kan därvid ge sådana personer, som ha svårt att förflytta sig till en arbetsplats eller som av andra skäl icke kunna ge sig ut på arbetsmarknaden, en god försörjning. Kommittén har ställt sig tveksam till ett reservationslöst förordande av det hemindustriella arbetet. Vissa vådor såsom indragande av minderåriga familjemedlemmar i arbetet, inkräktande på bostadens hygien och komfort m. m. skulle vara ägnade att inge betänkligheter. I många fall är emellertid hemarbetet och därvid det hemindustriella arbetet den enda tänkbara sysselsättningsformen.

Arbetsförmedlingen bör upptaga förmedling av hemindustriellt arbete samt biträda hemarbetarna vid uppgörande av arbetsvillkoren. De skyddade företagen skola fungera såsom hemarbetscentraler med uppgift att utlämna och mottaga arbetsuppgifter resp. färdigt arbete, sköta transporter av arbetsmaterial och färdiga varor till och från hemarbetaren, handhava instruktion och arbetsledning samt öva tillsyn av hemarbetaren tillsammans med arbetsförmedlingens tjänstemän.

Landshövding Hilding Kjellman har allt sedan Kommittén för Partiellt Arbetsföra tillsattes år 1943 varit dess ordförande.

Hemslöjden bör enligt kommitténs mening ge många arbetstillfällen åt partiellt arbetsföra. Hemslöjdsarbetet planmässigt upplagt och organiserat, lämpar sig icke endast väl för personer med fysiska och psykiska arbetshinder utan kan även bereda dessa en god inkomst. Hemslöjdskonsulenterna böra på allt sätt intressera sig för att de partiellt arbetsföra få lämpliga arbetsuppgifter. En utbyggd service hos svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund förordas. Ett årligt anslag på 20.000 kr. bör beviljas riksförbundet för bestridande av kostnader, förenade med denna service. Vidare bör ett anslag av statsmedel på 20.000 kr. utgå till utbildningskurser för hemslöjdare.

I den mån en egen produktion kommer att uppläggas vid de skyddade företagen, kommer behovet av en organiserad försäljning att göra sig gällande. Kommittén har härvid föreslagit, att denna organisation upprättas i aktiebolagsform.

Näringshjälp och bidrag för start av rörelse m. m.

Personer, som önska starta egen rörelse inom handel, hantverk o. dyl. och som ha förutsättningar för att driva sådan, böra givas möjlighet därtill genom hjälp i form av bidrag eller lån. De möjligheter till näringshjälp, som f. n. stå de partiellt arbetsföra till buds, givas dels genom pensionsstyrelsen, dels genom den understödsverksamhet, som bedrivs av vissa landsting. Fattigvårdslagen och lagen om kommunala pensionstillskott erbjuda även möjligheter härtill. Beredskapsinvaliden kunna erhålla hjälp i form av värnpliktslån.

Kommittén har ansett det vara riktigt, att kommunerna i större utsträckning än hittills skett lämna näringshjälp inom ramen för gällande fattigvårdslag och lagen om kommunala pensionstillskott. Visst statsbidrag skall dock kunna utgå. Till

Ingenjör Hjalmar Cederström, Södersjukhusets berömde chefarkitekt och skapare, har alltid visat stort intresse för de partiellt arbetsföra. Ingenjör Cederström har också deltagit i utredningen alltifrån Kommitténs tillkomst.

Doktor Allan Rülcker har i många olika sammanhang sysslat med partiellt arbetsföras problem. Doktor Rülcker har också kallats till den statliga utredningen och varit ledamot i Kommittén under hela den tid utredningsarbetet pågätt.

näringshjälp, överstigande 200 kr. som utbetalas av kommun eller landsting, skall statsbidrag kunna utgå med högst 50 procent på den nämnda belopp överskjutande delen.

Näringshjälpen till partiellt arbetsföra skall icke enbart vara begränsad till hjälp för anskaffande av maskiner, startande av egen rörelse o. dyl. Näringshjälp bör även kunna lämnas till anskaffande av invalidvagnar åt vanföra, hörapparater åt hörselsvaga, diktafoner till blinda maskinskrivare o. s. v. Den skall i vissa fall kunna lämnas i form av lån mot säkerhet i byggnader, maskiner eller råvaror, i vissa fall såsom lån på villkor, att maskinerna eller utrustningen efter någon tid må kunna överlämnas med äganderätt till hjälpsökanden.

Ett förslagsanslag på 200.000 kr. skall ställas till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande för bestridande av näringshjälp.

Arbetsinkomsten och de sociala bidragen.

Problemet om huru uppkommen arbetsinkomst påverkar utgående bidrag från socialförsäkring och socialvård har varit föremål för översyn.

Ersättningen för skada, förorsakad genom olycksfall i arbete, utgör det minsta problemet, då det gäller avvägningen i förhållande till uppkommen arbetsinkomst. Sedan sjukdomsfallet stabiliserat sig, fastställes i regel en livränta, vars storlek bestämmes förutom med hänsyn till beräknad årsinkomst i förhållande till de kvarstående men, som skadan efterlämnat. Bidragen påverkas sedan icke av arbetsinkomstens storlek.

I fråga om sjukförsäkringen har kommittén föreslagit, att viss verksamhet må kunna medgivas, utan att sjukpenning indrages. Sjukförsäkrad, som bevisar arbetsprövnings- och arbets träningsinstitut eller deltager i skyddad sysselsättning under högst 2 timmar per dag, skall det oaktat kunna utfå sjukpenning från sjukkassa, därest läkarintyg styrker, att längre arbetstid är till skada för hans hälsa eller att vistelsen på sådan institution är nödvändig för hans framtida utkomst. En förutsättning skall vara, att den sjukförsäkrade deltager i av det allmänna kontrollerade kurser eller undergår arbets träning i erkända arbetsinstitut eller sysselsättes i s. k. skyddad sysselsättning.

Gällande avdragsregler för invalidpension och därmed förenade bidrag ha ägnats den största uppmärksamheten. De rent statliga pensionsförmånerna reduceras i regel med maximalt 75 procent

vid uppkommen egen inkomst, men de statliga bidragen ha kompletterats med kommunala särskilda bostadstillägg, för vilka olika reduceringsregler tillämpas i olika kommuner. Oftast äro dessa utformade så, att avdragen på de sammanlagda sociala förmånerna göras med 100 eller 125 procent, ja i vissa kommuner kan den sammanlagda avdragsprocenten t. o. m. uppgå till 175 procent. En person, som i ett visst inkomstläge genom egen arbetsinsats får en inkomst på 200 kr., lyckas därigenom sänka sin totala inkomst med 350 kr., om avdragsreglerna strikt tillämpas. Dyliga avdragsregler stimulera knappast till arbetsinsats från invalidpensionstagarna.

Varje insats genom arbete bör enligt kommitténs mening alltid medföra en höjning av den totala inkomsten och därmed också levnadsstandard. Avdragen böra maximeras till 75 procent av den ökade inkomsten. Den inbördes ordningen mellan bidragen bör vara så, att reduktionen i första hand går ut över de kommunala särskilda bostadstilläggen och i sista hand över de särskilda barnbidragen, såsom redan nu är fallet. Följande förslag ha framlagts. De kommunala särskilda bostadstilläggen reduceras med en genomgående procentsats på 50 procent. Avdragen på tilläggs pensioner, statligt bostadstillägg och änkepensioner göras med 25 procent för inkomst mellan 400—1.600 kr. för ensamstående pensionstagare och mellan 600—2.400 kr. sammanlagd inkomst för äkta makar. För inkomst, överstigande 1.600 kr. för ensamstående och 2.400 kr. för äkta makar, föreslås reduktionen ske med 50 procent av de nämnda förmånerna. Avdragsreglerna för de särskilda barnbidragen skulle kunna lämnas oförändrade.

Återbehandlingen av pensionsärenden bör av såväl pensionsnämnderna som pensionsstyrelsen på allt sätt påskyndas, så att personer med osäker hälsoprognoz icke avhållas från att tillfälligt taga arbete på grund av farhågor, att de icke skulle återfå pensionen i ett läge, då hälsotillståndet försämrats.

Avdragsreglerna för socialhjälpen böra utformas så, att de uppmuntra till arbetsinsats från socialvårdsklientelet.

Kommittén framhåller till slut, att de medel, som användas till arbetsvårdsverksamheten äro väl använda medel. Såsom exempel har nämnts, att de arbetsplaceringar och åtgärder, som en arbetsberedningsassistent i ett län vidtog under två veckor, beräknats medföra en lika stor besparing av allmänna medel enbart i fråga om bidrag från socialvård och socialförsäkring under ett år, som assistentens hela årslön betingade. Därtill kommer värdet av det arbete, som de arbetsplacerade partiellt arbetsföra kunna prestera samt storleken av från dessa till det allmänna inbetalda skatter.

Kommitténs betänkande är enhälligt. Det är undertecknat av samtliga ledamöter, vilka, förutom kommitténs ordförande landshövding Hilding Kjellman, äro ingenjören Hjalmar Cederström, redaktören Sixten Hammarberg, sekreteraren Charles Hedkvist, förbundsordföranden Knut Larsson, direktören Matts Larsson, sekreteraren Gösta Rehn, stadsdistriktsläkaren Allan Rülcker och direktören Hans Thorelli.

Byrådirektören Albert Bergh och förste byråinspektören Roland Ericsson i arbetsmarknadsstyrelsen ha biträtt kommittén såsom sakkunniga.

Sekreterare har varit förste byråinspektör Nils Ström.

Tuberkulosanstalter i Sverige

En ny upplaga av boken Tuberkulosanstalter i Sverige (Meddelande nr 7 från Sv. Nationalföreningen mot Tuberkulos) utkommer inom närmaste tiden. Den anger ställningen den 31 december 1948 och kan erhållas genom bokhandeln eller direkt från Nationalföreningens exp. V. Trädgårdsgatan 11 B, Stockholm C. Priset är kr. 3:50.

Riksförbundets yttrande över förslag till indexreglerade pensioner

Merbehov föreligger för vissa grupper — skall pensionsbeloppen fastställas enbart med utgångspunkt från ålderspensionärernas förhållanden?

De lungsjukas riksförbund har nu inlämnat sitt yttrande om förslag till indexreglerade pensioner. Yttrandet följer nedan in extenso.

Till Konungen.

Sedan Kungl. Maj:t den 1 februari 1949 givit De Lungsjukas Riksförbund tillfälle att avgiva utlåtande över betänkande med förslag till indexreglering av folkpensionerna, får förbundet i underdånighet avgiva följande yttrande.

Förbundet får inledningsvis uttala tillfredsställelse över att frågan om indexreglering av pensionerna tagits upp av statsmakterna och att behovet av kompensation till folkpensionärerna för stigande levnadsomkostnader beaktats principiellt i relation till övriga grupper av medborgare.

När det gäller föreliggande förslag till indexreglering av folkpensionerna och däri ingående detaljfrågor, har emellertid förbundet en del erinringar att göra. De sakkunniga framhålla i inledningen till förenämnda utredning, att utarbetandet av levnadsomkostnadsindex för folkpensionärer innefattas icke i de sakkunnigas förslag, utan ankommer på andra utredningsorgan att handlägga frågor om bostäder m. m. I detta sammanhang kan även framhållas, att den hushållsbudgetundersökning beträffande folkpensionärer, vilken ingångsats, ännu icke slutgiltigt redovisat de resultat och slutsatser man kommit fram till. Under sådana förhållanden synes det för förbundets vidkommande föreliggande svårigheter att bedöma detta förslag till indexreglering av folkpensionerna. Det synes med andra ord bereda svårigheter att få en uppfattning om vilka utgiftsposter jämte deras inbördes relationer, som skola ingå i en indexberäkning. De skalor för indexregleringen, som redovisas av de sakkunniga, synas uppbyggda efter mera tekniskt grundade principer. I detta sammanhang synes det också vara påkallat att ifrågasätta, om såväl de sakkunniga, som här närmast avses, jämte övriga utredningsorgan, som handlägga hithörande frågor för pensionärer, utarbetat sina förslag enbart med utgångspunkt för de levnadsomkostnader, som gälla för ålderspensionärer. Förtidspensionärerna torde nämligen i många avseenden skilja sig från ålderspensionärerna, vilket förhållande vi här närmare skola försöka definiera. När det gäller gruppen lungsjuka, föreligger ett merbehov i olika avseenden, vilket är betingat av sjukdomens socialmedicinska särställning. Sålunda utgick från Socialstyrelsens byrå för fattigvårds- och barnavårdsärenden i juli 1948 (meddelande nr 51, vilket medföljer som särskild bilaga) en cirkulärskrivelse till länsstyrelser, landsting, fattigvårdsstyrelser m. fl. myndigheter, i vilken Socialstyrelsen framhåller, att vid utmätandet av understöd till lungsjuka personer skulle tagas hänsyn till de medicinska och psykologiska faktorer, genom vilka denna grupp av understödstagare måste ställas i särklass. I fortsättningen framhålles också särskilt behovet av tillräcklig och näringsrik kost, ändamålsenliga och hygieniska bostäder m. m.

Med hänvisning till relaterade anvisningar från en statlig myndighet torde man kunna utgå ifrån att det för vissa grupper av förtidspensionärer föreligger speciella merbehov, som måste beaktas även vid indexreglering av folkpensionerna på grund av ökade levnadsomkostnader. Det synes alltså vara väl motiverat

att upptaga förtidspensionärernas levnadsförhållanden till mera ingående analys vid den fortsatta behandlingen av hithörande frågor, då relationerna mellan dessa och ålderspensionärerna i många avseenden förete stora olikheter.

När det gäller tillvägagångssättet vid reglering av pensionerna och fördelning på månader, ha de sakkunniga föreslagit en avrundning nedåt av pensionsbeloppen. Förbundet är väl införstått med de tekniska och administrativa svårigheter, som kunna möta vid indexförändringar, men vill dock allvarligt ifrågasätta, om icke ett annat förfarande härvid bör övervägas.

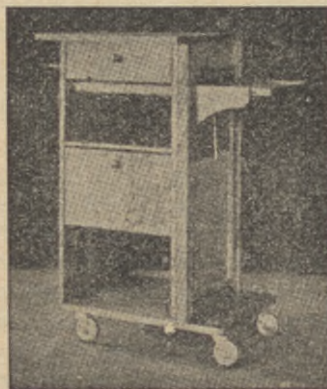
I övrigt torde de nya reformerna inom arbetsvården för partiellt arbetsföra redan nu — och i än högre grad i framtiden — innebära, att ett avsevärt stort antal förtidspensionärer, som tidigare under lång tid erhållit pension, återgå till produktivt arbetsliv, varvid omkostnader för pensioner till dessa bortfalla. Med hänsyn till sistnämnda förhållande och den normalisering av de partiellt arbetsföras levnadsvillkor, som avses med den nya arbetsvården, torde det vara i full överensstämmelse med denna utveckling att utforma bestämmelser om pensioner på så sätt, att förtidspensionärerna erhålla en fullvärdig dyrtidskompensation för den tid de åtnjuta dessa förmåner.

Med hänvisning till vad ovan framförts får De lungsjukas riksförbund i underdånighet hemställa:

dels med utgångspunkt från att olika sakkunniga syssla med berörda frågor en samordning med dessa utredningsorgan snarast möjligt kommer till stånd för att utforma förslag till indexreglering av pensionerna, som ger tillräcklig kompensation för stigande levnadsomkostnader; dels att i de förslag, som eventuellt komma att framläggas, hänsyn tages till tuberkulösa och andra grupper, för vilka ett merbehov i olika avseenden föreligger.

Stockholm den 30 mars 1949.

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND
Sigfrid Jonsson / Sixten Hammarberg.

Sjukhus-möbler

för varje behov —
till lägsta priser

Vi tillverka bl. a.
NATTSKÅP
av Borgarrådet Karlssons
modell.

Infordra anbud!

**A.-B. JAKOBSSONS
INDUSTRIER**

Säffle - Tel. 251 25 o. 225
Sthlmskont., tel. 32 18 10

MAN skriver I PRESSEN

Om statens "nya syn" på arbetskraften

skriver *Uppsala Nya Tidning* på ledande plats och gör en del reflexioner om staten som arbetsgivare. Tidningen har närmast tagit sikte på den proposition, som förelagts årets riksdag av finansministern i syfte att genom ändringar av olika bestämmelser, som gälla för statstjänst, underlätta de partiellt arbetsföras anställningsmöjligheter:

Att bibringa de statliga myndigheterna en "ny syn" på detta område torde emellertid inte bli någon lätt sak. I alla händelser lär det inte räcka med allmänt hållna anvisningar, vari myndigheterna skall ges vägledning för utformning av deras personalpolitik. Den som tror att något väsentligt kan vinnas med att för myndigheterna framhålla "betydelsen av att staten beträffande de partiellt arbetsföras inlemmande i arbetslivet föregår med gott exempel" för att använda ett uttryck av finansministern, den känner ganska litet till hur byråkrati fungerar. Mera löftesrik ter sig då de rent praktiska förslag, som framförs bl. a. i syfte att göra läkarkontrollen och kraven på friskbetyget rimligare. Strävandena att klarlägga möjliga anställningsformer för skilda slag av partiellt arbetsföra böra kunna leda till gott resultat.

Begreppet "partiellt arbetsför" bör avskaffas

framhåller den amerikanske professorn Bert Hannman, som f. n. vistas i Sverige och leder en kommitté för arbetsforskning vid Stockholms högskola. Kommitténs uppgift är att genom arbetsanalyser åstadkomma en från produktivitetssynpunkt gynnsammare placering av arbetare och skänka varje individ större trygghet. Denna intressanta forskning har inletts i samarbete mellan staten, Arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen och Tekniska högskolans institut för industriell ekonomi och organisation. Professor Hannman redogör i en intervju för *Svenska Dagbladet* för de resultat man hittills kommit fram till.

Vi bygger på en metod som det tagit 10 år att få fram i sitt nuvarande skick. Det är inte fråga om att öka arbetshastigheten och det har inte heller någonting med lönesättning att göra, lika litet som det avser att rubba redan anställda arbetares ställning i andra fall än om de råkar bli skadade eller sjuka. Då kan man med hjälp av arbetsanalysen lätt placera dem på ett arbete som bättre motsvarar deras fysiska förmåga. Till slut utestänger det inte någon arbetare utan tvärtom. Det tar bort begreppet "partiellt arbetsför". Det finns inte något sådant begrepp som "partiellt arbetsför". Man skulle också kunna säga, att vi alla är

partiellt arbetsföra. Vad vi syftar till är att arbetet helt skall motsvara arbetarens prestationsförmåga. Med analysens hjälp kan man lätt finna arbetsområden för sådana som hittills gällt som "partiellt arbetsföra", därför att de helt generellt behandlats som grupp.

Undersökningar ha bl. a. företagits vid Asea och Malmö läderfabrik, och det är meningen att upprätta en normalplan, som kan tillämpas för hela industrien. En svensk vetenskapsman, professor Kristensson, som följt detta analysarbete, är mycket tillfredställd med de resultat, som nåtts:

— Detta system betyder nationalekonomiskt, att den stora mängd människor som ej kan placeras på grund av bristande teknik på detta område, nu kan göras produktiva, säger han. Privatekonomiskt måste systemet ge ökad produktivitet genom riktigare arbetsplacering och därmed minskad olycksrisk och minskad omflyttning av arbetskraften på grund av vantrivsel med ett arbete som man ej kan sköta eller ej orkar med. Den fysiska konditionen bör också öka, vilket medför mindre sjukdomsfall. Det kanske skall tillfogas, att arbetarna själva hela tiden har full insyn i analysarbetet och hittills har de visat stort intresse. I vårt program ingår nu att ordna kurser för industri-läkare och att få fram flera kompetenta analytiker.

"Rätt man på rätt plats" — debattämne vid socialvårdskonferens i Malmö.

Socialvårdskonferenserna fortsätter landet runt, och den förmodligen sista i sitt slag före sommarens inbrott hölls i Malmö den 24 april.

Konferensen hölls i de lungsjukas konvalescentförenings regi, och De lungsjukas riksförbund var representerat genom riksombudsman Kurt Kristiansson. Ur presskommentaren saxa vi följande avsnitt ur *Sydsvenska Dagbladet*:

Frågan är väl om vi inte lite var är att betrakta som partiellt arbetsföra, d. v. s. om vi placeras i ett yrke som ej passar oss. Den effektive organisatören och arbetsledaren står sig slätt som timmerhuggare och den skicklige skogsarbetaren känner sig bortkommen i kontorsstolen. Rätt man måste komma på rätt plats.

I alldeles speciell grad gäller detta om de verkligt partiellt arbetsföra, som på grund av sjukdom fått sin arbetsförmåga ned-satt eller begränsad.

Så ungefär uttryckte riksombudsman Kurt Kristiansson sin syn på de partiellt arbetsföras problem i sitt inledningsanförande

Socialvårdskurser är den nya melodin i förbundsarbetet. Efter mönster av förbundets grundkurs lägga föreningarna upp mindre lokala kurser. Bilden visar en sådan kurs i Västerbotten, där västerbottens centralorganisation stod som arrangör. Ett gott program med informationsföreläsningar i olika sociala frågor och en kamratlig samvaro under kursdagarna stärkte samhörighetskänslan bland våra medlemmar i detta län. Flera liknande kurser ha ägt rum, och nya planeras nu i olika delar av landet.

Gruppenbild av deltagare i socialvårdskurs.

vid socialvårdskonferensen i Moriska Paviljongen i Malmö. Inbjudare var de lungsjukas konvalescentförening och ett stort antal intresserade hade infunnit sig. Förutom av hr Kristiansson hölls föredrag av 1:ste byråinspektören i arbetsmarknadsstyrelsen Roland Eriksson samt av fattigvårdsstyrelsens ordförande Otto Lindstrand.

Till detta är endast att anföra, att socialvårdskonferenserna är ett utmärkt instrument för spridning av ljus och kunskap om lungsjuka och partiellt arbetsföra. Må de fortsätta med samma intensitet även under "kommande säsong!"

Nyaste medlet mot tuberkulos från Frankrike?

Från *Dagens Nyheter*s Parisredaktion har ingått ett meddelande om ett nytt medel mot tuberkulos. Tidningens medarbetare skriver:

En fransk biolog, dr Jacques Risler, har meddelat att han sedan mera än ett år prövat ett nytt ämne, kallat flavoryzine, som ett kemiskt vapen mot tuberkulos och funnit det avsevärt mera verksamt inom organismen än de tidigare använda streptomycin- och PAS-preparaten.

Flavoryzinet utvinns av en mögelsvamp med det latinska namnet *Flavorys*, varav namnet, och har vid kontrollförsök med tuberkulosympade marsvin visat sig verksamt i över 85 procent av fallen. Djurförsöken har pågått sedan maj månad 1948, och sedan en månad försättes proven med mänskliga patienter på franska och brittiska sjukhus. Resultaten av dessa senare försök har ännu inte bekantgjorts.

Flavoryzinet lär verka genom att bryta ned tuberkulosbakteriernas skyddande ytmembran, varefter kroppens egen skyddsmekanism kan verka effektivt.

För dagen ha vi tyvärr inte tillgång till något uttalande från den medicinska expertisen i Sverige om detta nya läkemedel, som tycks ha visst släktskap med medlen PAS och Streptomycin.

"Hur tror ni att det känns att komma från frisk luft och vila"

från ett sanatorium och till en rökig verkstad med dess buller, 8 1/2 timmars arbetsdag och ingenstans att få sig ordentlig vila under middagsrasten," skriver en insändare i *Expressen*. I fortsättningen framhåller signaturen "gammal sotare" bl. a.:

Frågan är öppen och jag antar att det är många med mig som gått mellan sanatorier och arbetsplatser tillräckligt lång tid för att begripa att det vi behöver är kortare arbetsdag och längre semester annars stoppar vi aldrig, inte med 48 timmars vecka i industrijobb. Det man får lära sig på sanatoriet är att frisk luft är A och O. Hur tror ni det då känns att komma från frisk luft, vila och bra mat mer eller mindre direkt till en ofta rökig verkstad med dess buller, 8 1/2 timmars arbetsdag och praktiskt taget ingenstans att vila sig efter middagsrasten annat än på smala bänkar i ett omklädningsrum som dessutom är fyllt av tobaksrök. De flesta av oss har heller ingen sjukvård. En del har blivit sjuka redan i unga år då sjukvården ej var så utbredd i medvetandet och följden blir att man inte har råd att vara sjuk utan går för länge och ligger där till sist. Hur mina kamrater känner sig som jobbar i underjordiska verkstäder tors jag inte tänka på.

Kontrasten mellan livet på sanatoriet och hetsen inom arbetet på den öppna marknaden är oftast mycket stor — exemplet blottar med all tydlighet detta förhållande. Som många gånger framhållits i denna tidskrift söker man numera på olika platser i landet att få till stånd s. k. arbetssträningsinstitut, där lungsjuka kunna få träna upp arbetsförmågan successivt i den takt hälsan tillåter samtidigt som man kan uttröna anlag och förutsättningar för lämplig sysselsättning eller utbildning. Exemplet blottar också med all tydlighet behovet av sådana anordningar — och att de måtte komma till stånd snart. I övrigt talar exemplet för sig självt.

På bröllop i Mezökövesd

Den lilla byn Mezökövesd har ett stort utrymme i det minnesalbum jag samlade under min vistelse i Ungern. Dess blad berättar om det jag upplevde bland Matyófolket under solheta jundagar då solen strålade i kapp med de brokiga färgerna på kvinnornas nationaldräkter.

Det var en lördagsafton jag kom till byn, som ligger ungefär två timmars tågresa från Budapest. Denna by är mycket ryktbar för folkdräkternas orientaliska prakt. Zigenarna sutto och spelade på det stora torget mitt i byn, där den vita 1300-talskyrkan ligger, och där också mitt lilla torftiga hotellrum var beläget. Jag somnade vid zigenarmusikens snyftande toner, och väcktes av värden klockan halv sju påföljande morgon. Bröllopsprocessionen skulle snart börja.

Aldrig förr har jag sett en sådan färgrik och praktfull syn som denna morgon i den lilla ungerska byn, när processionen ringlade sig över det stora torget. I hörnen hade man rest provisoriska kapell, blomstersirade tält med altaren. Främst gick ett tjugotal unga vackra flickor, de s. k. "Marias Döttrar". De buro

vita plisserade klänningar, och höga orientalistiskt formade tiraror i vitt med vaxpärlor, blå blommor, och hängande vita slöjor. De främsta buro ljusblå sidenbanér med madonnans bild. Efter dem följde i brokig växling kraftfulla män, vilkas mustaschprydda ansikten har samma typ, som de män, vilka för ett halvt årtusende sedan hjälpte Hunyadi Janós att besegra turkarna vid Belgrad, och därmed rädda kristendomen och västerländsk kultur.

Vid ett första påseende tycker man att de soldatliknande männen bär ljusblå bomullskjolar över de blanka stövlarna. Det är emellertid vida benkläder. Andra bära svarta sammetsförkläden, broderade med rosor i varma färger som flaxar bisarrt när ynglingarna i husarbyxor och höga stövlar går framåt med långa steg. Det är förlovade män, iförda det av fästmän broderade fästmansförklädet, som i detta land är en kyskhetens symbol. De har att bära det under den månad eller två som förlovningen varar, och under denna tid få de inte sitta med kamraterna i världshuset och tömma det kära aprikos- eller plommonbrännvinet, inte heller får de dansa med någon annan flicka än den utvalda. Flickorna jag ser i denna underliga procession liknar bjärta exotiska blommor i sina färgrika dräkter, vars kjolar klockar så lustigt över de höga stövlarna för varje steg de tar. Deras svarta ögon strålar i kapp med förklädets silkesrosor. Även de små flickorna äro på pricken klädda som de vuxna och likna förtjusande dockor i sin lillgamla charm.

Dessa dräkter äro av en helt annan art än de nationaldräkter som man ser i andra av Europas hörn såsom i Schwarzwald, Holland och Tjeckoslovakien. Det är Orienten som talar ur denna glödande kolorit, ur dess sällsamma motiv, former och mönster. Mezökövesd har en mycket egendomlig historia, som få byar i världen kan uppvisa maken till, mot bakgrunden av byns förgångna liv förstår man först riktigt dess pittoreska seder och bruk.

Byn hade levat sitt fridfulla liv några sekler, sedan Arpád i spetsen för sitt ryttarfolk kommit från Asien slätter för att söka ett främmande och fruktbart land att slå sig ned i, och valt trakten mellan Donau och Theiss. Hur föga kunde hövdingen ana, där han red på sin häst med sina män, följd av väldiga kreaturshjordar, och en tross av vagnar med kvinnor och barn, att hans ättlingar, detta asiatiska folk, under sekler skulle bli ett bålverk för västerländsk kultur och för en ny tro, om vilken han ännu inte visste. Hur skulle han kunna tänka sig att magyarerna skulle kämpa för denna tro och dess nya andliga tillgångar mot sina egna stamfränder turkarna. Den första olyckan drabbade Mezökövesd, när Djinghis Kahns horder på strövtåg genom Ungern skövlade byn och tog de kraftiga männen och de sköna kvinnorna till fånga. En del av dem återvände emellertid till sin by, byggde upp den på nytt och Ungerns store renässanskung, Mathias den rättrådige, visade byborna stor huldhet och gav dem stora fri- och rättigheter. Sedan dess kallar sig befolkningen i Mezökövesd *matyós*, vilket man tror betyder Mathias folk, ett namn den skulle ha tagit av tacksamhet mot den kunglige beskyddaren. Byn blomstrade på 1500-talet, när en ny storm kom brusande från Orienten. Den här gången var det turkarna som lade under sig hela Magyarország som ungrarna själva kallar sitt land. Som Matyófolket redan hade tartarblod i sina ådror, var invånarna i Mezökövesd och andra Matyóbyar de enda ungrare, som lätt fogade sig efter erövrarnas vilja och upptog en mängd seder och bruk från dem. Muhammeds fanatiska anhängare for vilt fram även bland Matyós och Mezökövesd brändes på nytt. — Än en gång reste folket sin by, större och vackrare än någonsin.

Ett lyckligt öde ville att det var bröllop i byn just den söndag

En ungersk brud i sin vackra bruddräkt.

Jag besökte den. Jag fick därför nöjet att övervara en sådan familjehögtid med dess många egendomliga och pittoreska seder. Ilona, den svartögdade bruden med de vackert mejslade dragen, var dotter till en rik bonde, och Imre hade inte heller ont om mynt, berättade mig värdshusvärdens dotter, en av de få i byn som talade tyska. Ätenskapen instiftas i himmelen, säger man i somliga länder. I Mezökövesd är det absolut säkert, att det är föräldrarna som stiftar dem. Och här råder i hög grad ingifte: Ilona och Imre bodde vid samma bygata, och de hade knappast kunnat söka ett parti på någon annan gata. Men naturligtvis blommar kärleken här lika yppigt som i andra delar av världen, och seden tillåter en ung pojke att på en och samma kväll besöka ett tiotal unga flickor. Ensam eller tillsammans med några manliga vänner går han in i en stuga, där det finns en giftasvuxen dotter. Innan han stiger på, knackar han på fönstret och säger: God afton, flickans mor svarar: jag önskar dig detsamma. Låt din dotter ge mig en tändsticka, säger sedan ynglingen. Flickan går ut på den mörka gårdsplanen och tänder en sticka utan att säga ett ord. När ynglingen fått eld på sin cigarett eller pipa frågar han: Hur mår du vackra flicka? Jag hoppas du inte är förlovad ännu? — Frågan är bara en gammal sed, ty vore flickan förlovad, så hade modern svarat på hans knackning: — Tändstickan är redan tänd. Och därmed släckt alla hans förhoppningar om kärlek och giftermål.

Ilona hade säkert tänt många tändstickor, och hjärtan, så vacker som hon var, men hon måste ta den man som äktenskapsmäklerskan kommit för att underhandla med föräldrarna om och som dessa gillat. Därefter hade hon iakttagit de sedvanliga förlovningsnederna: det svarta förklädet av sammet med de ungerska silkebroderierna, som hon sytt med flinka fingrar hade skickats till Imre genom vänninnorna som också burit skjortan med de långa ärmarna, som nästan nådde marken och var fint broderad med rött och blått. Till raden av gåvor som bruden skänker sin man hör också två tallrikar. På den ena tronar en fet anka, en kyckling, en tårta, äpplen, nötter, pepparkakor och cigarretter, på den andra sötsaker, och som krona på verket ligger ovanpå det hela femtio pengö, numera forint, fast befolkningen helst begagnar att fortfarande bruka det gamla myntnamnet. Det är "förklädespengarna", och på söndagen går den unge mannen i kyrkan i sitt förkläde, och med rosmarinbuketten som också var med bland presenterna, fästad i hatten. Det är nu tydligt för alla, att han går i giftastankar. Men lika litet som andra nyförlovade unga män har Imre besvarat vännernas nyfikna frågor vem hans utvalda är. Han ger inte ens

sin fästmö en blick, så kräver den ärbara sedvänjan bland Matyósfolket. På kvällen bjuder han sina vänner på en bägare och betalar med "förklädespengarna", varefter hela följet går till fästmöns hem och blir bjudna på äpplen och nötter.

Under ymniga tårar och många ceremonier tar Ilona avsked av sina föräldrar. Framför den vita stugan, där majskolvarna hängde på tork, står den unga bruden i sin vita dräkt, hon lyssnar till avskedstalet, och "bukettflickorna", till antalet nio liksom muserna, står i en rad och betraktar den lyckliga vänninnan, och de önskar i sitt hjärta, att det snart måtte vara deras tur att stå brud. En outsider har litet svårt att hålla reda på alla dessa ceremonier, som följer sekelgammal etikett, och den ordning vari den följer. Bukettflickornas plikt är att överlämna skjortan och rosmarinbuketten i brudgummens hus, där blomorna fördelas lika mellan brudgummen och hans kamrater, som alla sticker dem i de lustiga gröna hattarna som hålles fast under hakan med gummiband. Samtidigt skickar Imre sin marskalk, två vittnen och två äldre och två yngre tjänor till bruden med hans presenter, som består av en halsduk, skor och näsduk. Och här blir sändebuden bjudna på kyckling och paprika. Männen äter med god smak, men det skulle vara ytterst opassande om damerna tog sig mer än en enda liten bit av den starkt kryddade rätten. Och nu börjar en intressant procedur: shakrandet om bruden. Här lever nämligen brudköpets urgamla sed ännu kvar, och det ungerska uttrycket för brudgum, völegeny, betyder egentligen "en man som köper". Efter långa diskussioner reser sig brudgummens utskickade enligt gammalt bruk för att ge sig i väg med oförrättat ärende. Men så kommer man hastigt överens och priset är numera femtio pengö — forint. Ilona som lett underhandlingarna tillät sedan pengarna räknats upp, att sängen lastades på kärran, och nu fick vi se en målerisk syn. Bruden och hennes anförvanter lastade den ena fina svälände kudden efter den andra på kärran, som redan stod på vagnen, Ilona var en förmögen bondflicka och enligt den detaljerade bröllosetiketten skulle hon i boet medföra utom möbler, aderton kuddar, nio med sidenöverdrag och nio med linnevar, tre madrasser, en ejerdunsbolster, fem fint broderade lakan, tre sängöverkast, för att inte tala om så personliga ting som tjugusju blusar, aderton kjolar, en dräkt för brödbakning, o. s. v. i oändlighet.

Hästarna var sirade med blommor i seldon, och i den yviga manen, deras bjällror pinglade gällt, så att vagnens färd genom bygatorna skulle bli nogsamt observerad och beundrande (Forts. å sid. 21.)

HÖGSOMMAR

INGVAR ÖHLÉN

Fullkomlig, solmättad vindstill.

En rök stiger vinkelrätt

in mot stratosfären —

förtunnas — absorberas.

Signal från tåget — dör ut.

Åter oljemjuk tystnad.

Spröda, pinglande toner

fattigt från malmen

i landskyrkans armod.

Klockklangens förtonar.

Det mörknar.

Väntan —

Knall av åskans spränggranat —

svassande mynningsflamma —

regnet — på en gång —

mjukt, tungt pärlregn

på väggar och tak —

naturen saneras.

Efter svamputflykten

Dialog av BENGT CORTIN

Unga fröken Elsa har nyss varit ute på svampexkursion och plockat en korg full med olika svampar och hon avlägger nu ett besök hos sin något äldre och mera svamperfarna väninna Greta för att få hjälp vid svampsorteringen. Och därvid utspinner sig följande dialog:

Elsa: — Hej, du Greta!

Greta: — Hej, hej. Varifrån kommer du?

Elsa: — Jo, jag har varit i skogen i dag och kommer nu direkt därifrån. Jag har plockat en hel korg full med svamp. Och nu tänkte jag fråga dej, om du ville gå igenom den och vara snäll och förklara för mej, om det är några svampar, som duger. Jag är alldeles nybörjare på området, förstår du, och begriper inte ett dugg om svamp, men jag har hört säjas, att du skall vara expert.

Greta: — Ähjo, nog känner jag till en hel del om svamp. Jag har ju i flera år följt med på tidningarnas exkursioner och där har jag lärt mej det mesta. Du kan inte ana hur intressant och lärorikt det är att vara med på dessa utflykter — och hur trevligt vi svampvänner har det tillsammans.

Elsa: — Ja, du är lycklig, du, som har kommit så långt. Och om du nu ville dela med dej litet av dina kunskaper, så skulle jag vara dej gränslöst tacksam.

Greta: — Ja, kära Elsa, visst vill jag det. Ta av dej hatt och kapp och slå dej ner en stund, så ska jag försöka att skilja fåren från getterna. För jag antar, att det inte bara är delikatesssvampar i den här korgen? Ja, var så god nu och stig på!

Elsa: — Tack, kära du. Det här ska bli rysligt spännande. Känn bara så tung korgen är! Jag har strövat hela dagen i Huddingeskogen tills jag dignade av trötthet. Och då var det skönt, må du tro, att få slå sej ner i tagkupén. Det här jätte-exemplaret fann jag för resten inte alls långt från stationen. Är det inte en fjällskivling?

Greta: — Ser man på. Alldeles riktigt. Det här är den stolta fjällskivlingen, den ståtligaste av alla våra matsvampar. Den växer ofta i skogsbryn. Fjällena, som du ser här på hatten, röjer dess namn. Och "stoltheten" lyser emot en på långt håll. Denna fjällskivling kan du alltid våga plocka, om du bara lägger märke till, att

den inte har någon slida eller säckliknande strumpa vid fotens bas. Det har nämligen alla flugsvampar.

Elsa: — Så intressant! Och kan du nu ge mej någon mer upplysning för dess igenkännande.

Greta: — Jo. Hör nu noga på. Som ung är den stolta fjällskivlingens hatt och fot liksom beklädda med en sammanhängande gråbrun flockskorpa, men denna flockskorpa spricker snart sönder i rutor eller fjäll. Här i mitten på hatten ser du en plätt, som alltid förblir hel. Och om du ser på ringen här på foten, så kan du lägga märke till att den går att flytta upp och ned. Den är inte fastväxt, ser du, och kallas därför för flyttbar ring.

Elsa: — Vill du nu ge ett gott tips för svampens tillvaratagande?

Greta: — När du anrättar den stolta fjällskivlingen, bör du förkasta den träiga foten. I övrigt behöver du bara putsa hatten litet. Du låter alltså skivorna på hattens undersida förbli kvar. Dom är för resten det möraste på hela den här svampen. Sedan lägger du hatten i en stekpanna och steker den som biff. Du må tro det blir gott.

—Elsa: — Ja, det förstår jag. Det riktigt vattnas i munnen på mej. Men dom här stolta fjällskivlingarna är det något fel på. Titta bara så dom rodnar, när jag skär i dom!

Greta: — Du borde sannerligen rodna, du med. Det här är inga stolta fjällskivlingar.

Elsa: — Men vad är det då för svampar? Dom har ju nästan samma utseende, tycker jag.

Greta: — Det kan man nog säga, förstås. Någon farlig förväxling har du inte gjort. Saken är bara den, att det här är den stolta fjällskivlingens kusiner. Dom kallas för rodnande fjällskivlingar och avslöjar sig just genom att köttet blir gulrött vid brytningen. Bäst ser vi det här vid gränsen mellan hatten och foten. När vi nu talar om hatt och fot, så ska du också komma ihåg, att dessa aldrig hos fjällskivlingarna är sammanväxta utan tämligen lätt kan lösgöras från varandra. Så är också förhållandet bland annat med flugsvamparna, men flugsvamparna har — som jag sa — en säckliknande strumpa vid fotens bas. Denna säckliknande strumpa saknar fjällskivlingarna. Lukten slutligen är hos den stolta fjällskivlingen angenäm, men hos flugsvamparna påminner den ofta om rå eller skämd potatis.

Nästan alla grabbar hade tjejer, för tjejer var nåt alla tiders bra.

Ja han hade ju förstås ingen tjej, men han var nog inte riktigt klok heller. Han ville ha en tjej att bilda hem med. En tjej som ville gifta sej och sitta hemma i lägenheten och hålla maten varm åt honom, när han kom hem från Renhållningsverket om kvällen. Alltså precis en sådan tjej som fostermor tyckte om. Men fostermor var nog inte riktigt klok hon heller. Hon brukade fråga folk hur dom hade det med själen, men då bara skratade folk åt henne, skattade och skakade sina huvun.

Denna kväll var han på nöjet. Tänk han på nöjet.

Han stod framme vid dansbanan och tittade. Grabbarna bjöd upp tjejerna. Han ville också bju upp, men han visste inte om han vågade. Visserligen hade han dansat en gång förut, när han var hos en skolkompis på femtonårskalas (fostermor kunde inte tro att det skulle bli dans på sånt), men det här var ju inte riktigt lika.

Grabbarna såg tjejerna långt in i ögonen och tjejerna bara log. Ibland tröck dom sej väldigt nära varann. Kjolarna fladdrade framför honom.

Jag måste upp och dansa, tänkte han.

Grabbarna hade för det mesta ljusa blazer och gröna byxor och vitkrage. Tjejerna hade ljusa klänningar och var målade i rött och svart och dom var barhuvade och hade långa handskar.

Ingenting av allthop skulle nog fostermor tycka om.

Skräcken vällde upp inom honom, när han kom att tänka på fostermor. Tänk om hon skulle få veta.

Han hade väldigt bra utsikt över tjejerna där han stod. Han hade dom mitt framför sej. Han skulle bara behöva gå nära steg, om han skulle bju upp. Grabbarna hade han runt omkring sej. Han såg precis hur grabbarna gjorde när dom bjöd upp. Först visslade dom och småpratade; sa att hon var så och så, småpratade och nojsade. När gänget satte

SVEN O. BERGKVIST
nöjet

igång gick dom fram mot tjejerna och bugade sig framför dom.

Han var inte så modig att han vågade bju upp. Han stod och önskade att han skulle våga.

Det var särskilt en tjej han la märke till. Hon hade stått på samma plats hela tiden, ingen av grabbarna bjöd upp henne. Hon var nog inte heller som andra. Hon var kanske en tjej som ville gifta sej med honom. När han kom hem från Renhållningsverket skulle hon sitta hemma i deras lägenhet och hålla maten varm. Dom skulle sitta mitt emot varann vid bordet, och hon skulle fråga hur det var på Renhållningsverket och säga att tänk om inte Renhållningsverket fanns.

Hon var nog en tjej som fostermor skulle tycka om, också.

När han kom att tänka på fostermor vällde skräcken upp inom honom på nytt.

Tänk om hon visste. Om hon skulle få reda på. Det kanske var nån här på nöjet som kände igen honom och som skulle tala om. Han liksom kröp lite bakom dom andra grabbarna för att få skydd.

Men så såg han åter på tjejen och skräcken försvann. Han tyckte hon såg på honom också. Han tog hennes ögon med sina och hon lät honom ta sina ögon.

Nu måste jag bju upp, tänkte han. Nu, nu, nu...

Plötsligt beslöt han att bju upp henne. Han gick bort till kiosken, där dom

Elsa: — Och hur skall jag tillaga dem?

Greta: — På samma sätt som stolta fjällskivlingen.

Elsa: — Men se hit ett tag! Vad säger du om dom här svamparna? Är det möjligen champinjoner?

Greta: — Vi ska se eller, rättare sagt, vi ska lukta... Här är för resten ett utväxt exemplar med mörka skivor. Då råder inget tvivel; det här är en snöbolls-champinjon.

Elsa: — Och dom här, då? Dom fann jag på gräsmark invid en gångstig.

Greta: — Det är blodriskor. När du skar av dem, lade du då märke till den gulröda saften?

Elsa: — Ja, det gjorde jag.

Greta: — Det var bra. En svampplockerska får aldrig gå med slutna ögon. Den här saften som framsipprar, när jag klyver blodriskan, är det säkraste kännetecknet. Skäggriskan och övriga skarpa riskor har i många fall vit mjölksaft.

Elsa: — Men här har jag några svampar, som förefaller mej underligt torra.

Elsa: — Ja, just torra ja. Det här t.ex. är en mandelkremla. För alla kremlor gäller den regeln, att de är spröda. Med detta menar jag, att kremlorna aldrig kan upprispa i trådar liksom de andra svamparna vi pratat om. Riskorna är också så där spröda, men dom skiljer sej från

kremlorna genom de framsipprande vätskedropparna... Den här mandelkremlan är en av släktets ljushuvuden. Smaka på den här biten för resten.

—Elsa: — Rå?

Greta: — Javisst. Den smakar inte illa, må du tro.

Elsa: — Den smakar ju precis som mandel. Men nu tror jag, att jag får lov att gå. Jag tänkte rensa svampen i dag. Jag har hört säjas, att man helst ska ta vara på den samma dag den plockats.

Greta: — Det är alldeles riktigt. Ty om den får stå orensad över natten, så går masken vanligen i den och förstör mycket, som eljest varit användbart.

sålde dansbiljetter. Han ställde in sej i kön. Han såg att grabbarna störrade på honom och då upptäckte han att han inte var lika klädd som dom, heller.

Han tänkte ge sej iväg därifrån, men plötsligt såg han tjejen på nytt.

Han stod kvar i kön och bara tänkte. Hon skulle sitta och hålla maten varm, när han kom hem från Renhållningsverket, och sen skulle dom sitta mitt emot varann vid bordet och äta och om natten skulle dom ligga inne i kammarn, för dom var gifta, nämligen.

Plötsligt kände han nån knuffa sej i ryggen.

Va i tusan, sa nån. Va i tusan män... Vet ni inte va ni vill, va...

Va i fasiken, sa nån annan.

Han stod först i kön.

Två, sa han. Två dansbiljetter... Vad kost...

Grabbarna bakom honom flabbade. Han upptäckte på nytt han hade alldeles olika kläder som dom.

En sån pajsare, va, sa en.

Han la fram en femtiöring och fick biljetterna.

Då plötsligt kom han ihåg fostermor och biljetterna brände i handen. Han försökte gömma sej i mängden.

Han såg att tjejen stod kvar och då lämnade fostermor honom. Han fattade hennes ögon på nytt och hon lät honom fatta dom.

Nu, tänkte han. Nu nu nu...

Det var nog en foxtrot. Grabbarna gick fram mot tjejen och bugade sej framför dom.

Han började gå fram mot tjejen, men stegen var mycket små än. Dom flesta grabbarna som skulle hade bjudit upp nu. Det var nästan stillhet därutöver dansbanan nu.

Han gick fram mot tjejen, men stegen var så korta.

Och plötsligt.

Grabben kom från andra sidan. Grabben stannade framför henne och bugade sej.

Hon skänkte sina ögon till grabben och han tog henne under armen och så gick dom upp på dansbanan.

Han visste inte hur han kom fram till räcket. Plötsligt stod han i alla fall och lutade sej mot räcket. Grabben svängde om med tjejen och höll hennes ögon i sina.

Snart förlorade han dom bland dom andra dansande paren.

Han visste inte hur länge han stod och hängde på räcket.

Plötsligt var det i alla fall nån som rök honom i armen, så han höll på att falla omkull.

Inte sjutton kan ni väl tro ni får stå så där och hänga, sa han som ryckt honom i armen.

Mannen hade ett gult märke i mössan. Ni är väl inte full, va..., fortsatte mannen. Då åker ni ut... Står ni här och hänger på räcket och är full, va...?

Han svarade inte.

Mannen tog ett fastare grepp om honom och drog iväg honom mot utgången.

Det lär ni väl förstå att man inte får stå där vid räcket och hänga och vara full, sa mannen.

Han blundade för att slippa se alla leenden. Det gjorde ont i armen.

Ja ni kan ju inte ens se upp, sa mannen. Stå så där och vara full, va...

Snart var dom framme vid utgången. Mannen släppte honom.

Nu går ni hem och lägger er genast, sa han. Och ni försöker inte komma tillbaka...

Mannen gick tillbaka mot dansbanan. Han för sin del stannade en stund utanför ingången. Han hörde att dansen var slut. Han såg genom grindarna, men han såg henne inte.

Men efter en stund såg han henne.

Hon kom mot utgången i sällskap med grabben. Han höll henne under armen och lutade sitt huvud nära henne.

Dom gick förbi honom. Dom sa att sommarnatten var vacker och skrattade. Grabben sa dom kanske skulle gå genom skogen ett tag, när det nu i alla fall var så vackert.

Tjejen skrattade och la sitt huvud mot hans axel.

Dom gick en bit utefter landsvägen, men sen slog dom in på en skogsstig och försvann.

Den ljusa, varma sommarnatten slukade dom mellan sina mjuka, gröna läppar.

Han gick hem. Han var inte som dom andra. Han rev sönder dansbiljetterna och strödde ut dom för den ljuva sommarvinden. Dom små pappersbitarna flaxade som döda fåglar mot marken.

AKTIEBOLAGET NYFORS JÄRNVAROR

Nyforsgatan 9, Eskilstuna

Tel. 319 31, 344 95

Välsorterad Järnhandel

AB Figeholms Bruk Figeholm

Tillverka:

PRESSPAN för elektriskt ändamål av högsta kvalitet och med största genomslagshållfasthet

Textilpresspan — Bokbinderipresspan
Jacquardkort — Registerkartong

Pengar från ovan

av
Ester Sjöblom

En hundralapp blåste ut från ett fönster vid Kornhamnstorg, just när Tyskans klockspel började ljuda och Stadshuset sekunderade med sin Sankt Örjanslåt. Men de jäktade människorna nere på torget märkte inte alls rikedom som singlar ner från ovan.

Som ett visset löv dalade hundringen sakta mot trafikkonstapelns kur, men så kom en svepande sunnanfläkt och virvlade den upp genom Järntorgsgatan, där extra ordinarie hovrättsnotarie Johan Baltsar Napoleon Brinkner så smått avancerade mot Den Gyldene Freden.

Brinkner spatserade långsamt och värdigt mot sitt mål, utan att se åt sidorna och skenbart utan att alls observera mötande, vilka emellertid vördnadsfullt lämnade plats på trottoaren. Den som såg Brinkner anade nämligen genast en diger plånbok, den som någon gång kommit i personlig kontakt med honom kände Brinkner som snål, medan hans goda vänner aldrig skulle ha riskerat en femma på karlen. Ty Brinkner var en bluff. Då han avvisade bettlaren som kanske endast bad om en cigarett, berodde detta i verkligheten inte på snålhet. Brinkner hade i verkligheten aldrig någon cigarett. Han ägde över huvudet taget aldrig ett öre. De eleganta kläderna var, juridiskt sett någon

skräddeles, skorna skohandlaren's o. s. v. Om händelsevis en fet cigarr dinglade i Brinkners mungipa var detta alltid en gåva från någon generös vän. Det enda han verkligen ägde här i världen var titeln: Extra ordinarie hovrättsnotarie, vilken hos godtrogna, kreditgivande firmachefer förkortades till rätt och slätt: Hovrättsnotarien.

Brinkner var emellertid en trevlig sällskapsmänniska, vilket i förening med hans fina titel gjorde att han aldrig behövde gå hungrig eller törstig till sängs. Och nu avancerade han som sagt, så sakteliga mot Den Gyldene Freden.

Plötsligt såg han en papperslapp dala ner mot sina skor. Var det — kunde det verkligen vara? Brinkner höll ett ögonblick på att aldeles falla ur sin roll, men lyckades i sista stund bemanna sig. Han satte emellertid foten kvickt på papperet och försökte sedan se så obesvärad ut som möjligt. Sakta, oändligt sakta lättade han sedan på foten. En sedel! — Brinkner trodde inte sina ögon. Han blundade och tittade igen. Jo — det var faktiskt en sedel. Ingen människa fanns för tillfället i närheten varför Brinkner kvickt — ovärdigt kvickt — bockade sig ner och tog upp sedeln. En hel hundralapp! Vem i alla tider —? Någon diffus paragraf i lagboken föresvävade honom ett ögon-

blick. Hittegods... Men detta var ju strängt taget varken gods eller hittat. Det hade kommit flygande från himlen och en sådan eventualitet hade aldrig lagboken förutsett.

Herr notarien stoppade alltså tryggt sedeln i fickan och kladade på mot Freden. Nu skulle han för en gångs skull kunna visa sig på styva linan. Vad vännerna skulle göra stora ögon.

— Med er tillåtelse kanske jag kunde få bli värd i dag, hälsade Brinkner de församlade, vilka givetvis endast med möda kunde hålla sig kvar på stolarna och i den plötsliga häpenheten satte cigarettröken i vrångstrupen.

— Du kom det unisont.

En sådan lunch hade Brinkner inte förmått arrangera sedan han för cirka tjugufem år sedan lyfte sitt fadersarv. Men nu togs skadan igen. Endast det bästa var gott nog, ty den gode hovrättsnotarien var minsann inte snål.

Allting haver emellertid en ände. Så och denna lunch. När servitrisen kom med notan tittade Brinkner nedlåtande på den, tog ett stolt grepp i brösfickan men stelnade till, som om han känt ett epeleptiskt anfall nalkas. Där fanns ingen hundring längre. Den låg just då i "förra lägenhetsinnehavaren" Amandus Hilarius Svenssons västficka. Men innan den hamnat där hade två timmar gått och hundringen hunnit uppleva många äventyr.

Notariens förehavanden på Järntorget hade observerats av en springpojke, vilken redan innan lappen tagit mark konstaterat att det var en sedel, som kommit farande i luften.

Med en för sitt skrå otrolig snabbhet satte han full speed på cykeln och satte i velodromfart med fulländad krutteknik in på Järntorgsgatan. En ballongfet grosshandlare och en gumma med sin äggkorg stöttes därvid omkull. Äggen rullades ut på gatan och trampades sönder under skosulorna. Gumman ojade sig, grosshandlarn röt och trafikkonstapeln skrek som om han nyss vaknat ur en hemsk mardröm.

Pojken på cykeln märkte emellertid ingenting av allt detta. För honom existerade bara sedeln. Men ack, just där den dalade

ner stod hovrättsnotarien, och pojken måste nu med värande hjärta se denne stoppa sedeln på sig och försvinna genom Fredens entrédörr.

— Storkapitalist! tänkte han ilsket.

Strax därpå omringades pojken av en ilsket hojtande folkmassa med en poliskonstapel i spetsen. Det var grosshandlarn, gumman och ett tiotal andra. Men hemskast i synen var polis-konstapeln, och kontakten med den bistra, grå verkligheten återvände därför hastigt i grabbens medvetande.

I detta starkt laddade ögonblick var det ingen som ägnade notarien någon uppmärksamhet. Och denne befann sig för övrigt redan inne på restaurangen där han med en, även för honom ovanlig pondus yttrade de ovan citerade orden. Men dessförinnan hade herr notarien på grund av en genant kitling i sina näsborrar tagit fram näsduken, varvid hela hans nyss förvärvade kapital på nytt kom i frihet, fångades av en vindpust och hamnade i Tryn-Majas vaxduksväska.

Om hon bara märkt undret skulle hennes akuta bekymmer ha varit sin kos. Men dessa senare fångade så helt hennes sinnen att hon varken hörde eller såg. Hemma i hennes kök satt nämligen "Förra lägenhetsinnehavaren" Amandus Hilarius Svensson och väntade på öl. Därför var nu hennes problem: skall jag få kritsa tolv öl eller inte?

Det gick nu inte alls! Svensson kunde på långt håll se att Maja bar dödens budskap, när hon återvände.

Amandus Hilarius Svensson var egentligen en rotlös individ, "utan fast bostad och medel att sig redligen försörja", som det heter i lösdrivarlagen. Men sina korta och alltmera sällan förekommande semestersejourer från olika statliga straffanstalter brukade han alltid tillbringa hos Maja som han betraktade som sin fästekvinna.

Svensson hade aldrig i sitt snart femtioåriga liv utträttat ett hederligt dagsverke, enligt vanligt folks begrepp. Därför låg han emellertid inte på latsidan. Stallbröderna avundades honom tvärtom hans flit och energi. Visserligen räknades han inte till de största genierna, men Svensson var ovedersägligen en habil fiktjöv och alls ingen oäven ränare. Han var med andra ord en all roundbov, vilken så att säga grep chansen i luften. Mötte han någon törstig och kapitalstark själ i nattliga gränder så ordnade Svensson välvilligt en flaska på sitt speciella sätt. D. v. s. han tog hand om pengarna, medan den andre fick njuta några hoppets minuter innan raseriet bröt loss.

Sin fina titel fick Svensson redan första gången han åkte fast. Domaren kunde nämligen inte med bästa vilja i världen lösa titelfrågan åt den tilltalade, emedan denne ju aldrig varit något annat än bov. Sådant ser inte bra ut i rättegångsprotokoll. Men så kom man underfund med att Svensson några år tidigare hyrt en lägenhet, varför rätten enades om att titulera honom, Förra lägenhetsinnehavaren.

När nu Maja kommit tillbaka, fast utan pilsner, fick hon först en skopa ovelt. Sedan somnade Svensson. Och när han vaknade igen brände törsten än värre. Han började förstrött leta bland flaskorna för att om möjligt finna någon skvätt. Då hittades hundralappen som han stoppade på sig.

I samma ögonblick slog Tyskans klocka två och Svensson försvann från Majas lägenhet. Fem minuter senare satte utkastaren vid källaren Vimpeln upp med högra handen och sade barskt:

— Det blir inte mer där i dag.

Svensson var emellertid inte benägen att tåla några småaktigheter. Han tog ett steg närmare cerberusen och skickade i farten ut en språngskalle, som dock parerades med ett jiu-jitsu-grepp. Båda föll i gatan, men hovmästaren som stått innanför dörren ringde efter polis.

Under tumultet råkade sedeln falla ur Svenssons ficka, fördes av vinden tvärs över gatan, där just skalden Petrus Dolkländs fötter trampade trottoaren, medan den gudabenådades själ dvaldes i högre ideella rymder.

I likhet med övriga mycket unga kolleger bar Dolkland skägg à la Lawrence, men denna dag hade de gjort litteraturhistoria fattat och heroiskt beslutat — att raka bort sitt skägg. Precis i det ögonblick som Dolkland nu uppträder i dansen omkring hundralappen distribuerades den stora nyheten av TT:s teleprinters till alla landets tidningar. Som motiv anfördes att Lawrence-skägg var oförenligt med skaldernas nya beteckning: ejbrysigomismen, vilket betydde att de inte brydde sig om varken det ena eller det andra.

Nu var mellertid herr Dolklands tankar fjärran från sådant. Han gick och födde en dikt.

De fladdrande duvornas djävulsskratt

gör mina kinder rosiga av lidandet, som ingen

bilring... bilring... bi...

Där var det täppt, och Petrus Dolkland svor i sitt ännu existerande skägg. Inte över sig själv utan över förbipasserandes vulgära blickar. Detta skänkte honom ett ögonblicks mera intim kontakt med miljön. Alldeles tillräckligt för att han skulle se papperslappen, som dalade ner framför näsan på honom.

Nu visade det sig att skalden Petrus Dolkland inte var alldeles främmande för materiella ting. Innan någon annan hade hunnit blinka hade nyblivne ejbrysigomismen bemäktat sig hundralappen. Och strax teddes sig omgivningen i en helt annan dager för Petrus. Människorna var vänliga och sympatiska, och han kände stark samhörighet med dem. Den fladdrande duvans djävulsskratt förbyttes i vanligt kuttrande, och skaldens egna lidandet förbyttes plötsligt i pösande välmåga.

Men lyckan är nu en gång något obeständigt. Knappt hade skalden smitit in i närmaste gränd och dirigerat sina fötter mot Den Gyldene Freden förrän ett brutalt grepp i rockkragen hejade honom. En tiondels sekund senare befann han sig i en mörk portgång säkert fasthållen av en man, av obeskrivligt ruskig typ. Det var Amandus Hilarius Svensson.

Strax innan polisen hunnit till Vimpeln hade nämligen Svensson lyckats slita sig och springa. Hela tiden hade han följt hundralappens färd i rymden, och nu höll han, den lycklige upphittaren ordentligt fast.

— Ta hit hundralappen, befalldes han. Fort!

— Vilken hundralapp? försökte Dolkland svänga sig.

— Hit men! Annars...

Därmed fick Dolkland en skalle av samma patenterade slag som cerberusen på Vimpeln en stund tidigare parerat. Skalden sjönk i Nirvanas armar med en oändlig lyckokänsla, och angriparens ivriga trevande i fickorna blev för Dolkland till en förtrollande kvinnas ömma smek.

När han åter kom till klart medvetande, fann han sig sittande på en hård träbänk på Nikolai polisstation. Bredvid sig hade han en hyperlegant medelålders herre. Litet längre bort satt en springpojke och petade näsan, och framför skranket stod den där grovhuggaren som högg honom i kragen.

— Försök inte gosse, yttrade överkonstapeln. Jag känner dig nog. Du är Amandus Hilarius Svensson. Erkänn!

— Hur känns det nu då? undrade överkonstapeln vänd till skalden.

— Jo, tack, men vad är det frågan om?

— Ni blev överfallen och sannolikt rånad av mannen där. Saknar ni något?

Dolkland trevade efter hundralappen. Den fanns inte. Men tänk om det var den där karlen som tappat den.

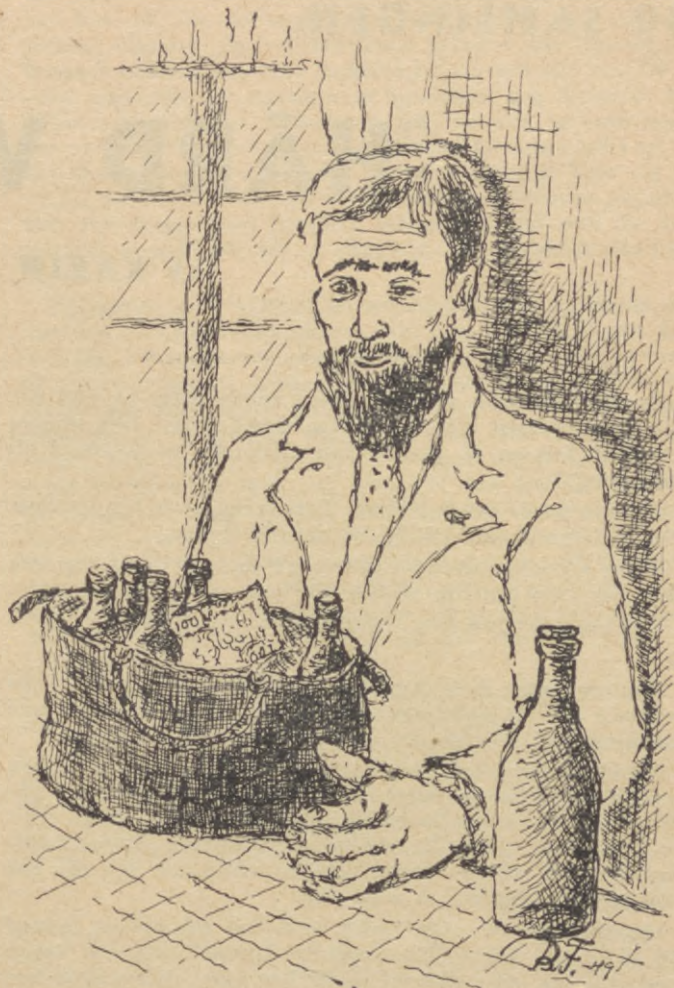
— Nej, ingenting, pressade han fram motvilligt.

— Besynnerligt, mumlade överkonstapeln. Sedan pekade han bortåt Svensson:

— Han där påstår att ni tog upp en hundralapp som kom blåsande på gatan.

— Han ljuger.

Därmed utträder skalden ur historien, ty då han ju ingen

sedel hade och man inte heller kunde bevisa att han haft någon, fanns det ju ingen anledning att hålla honom kvar.

När dörren slutits bakom skalden vände sig överkonstapeln mot den elegante herrn som inte var någon annan än Brinkner.

— Nå notarien, vad säger ni om den här unge mannens historia? Han pekade därvid bort mot springpojken.

Brinkner log förlåtande och sade:

— Han måste ha drömt. Jag har faktiskt inte ägt en hundralapp på tjugufem år.

Längre kunde inte polisen komma i utredningen, ty någon hundralapp fanns inte hos någon av herrarna. Svensson hade visserligen tagit den från skalden, men sedermera i rädsla för rånstraff i ett oöversiktligt ögonblick åter slängt den, strax innan han infördes på polisstationen. Men detta kunde ju inte polisen veta. Och aldrig fick den heller höra av hundralappen, ty dess tillvaro i det merkantila livet hade definitivt stoppats av lump-samlaren Pelle Frisk, som hittade den utanför polisstationen.

Pelle Frisk satt några timmar senare i sin lilla lägenhet vid Svartmangatan bakom väl låsta dörrar och tillbommade fönster och höll andakt med sina rikedomar. Ethundrasextiotre sedlar av samma valör som den sista hundralappen. Sedan stoppade han dem tillbaka i madrassen, som omsorgsfullt syddes ihop.

Några dagar senare hade ett orinigt gått ur tiden. Pelle Frisk fanns inte mera bland de levande. Hans få jordiska ägodelar brändes och med dem även den hundralapp, som blåste utifrån ett fönster vid Kornhamstorg och åstadkom så mycket rabalder.

UR SAMLINGEN

"HÅRD VARDAG"

av KARIN LINDBLÖM

Han springer upp på milan. Hur kunde detta ha gått till. Allt hade ju varit bra för en liten stund sedan? Han arbetar förtvivlat. Det ser ut, som om han skulle lyckas att täppa till "bränerna".

Han blir svedd och halvblind. Han ser inte, var han trampar. Han tar ett steg åt fel håll, och det bär igenom.

Några sekunders ohygglig smärta, ett förtvivlat hest rop, som fösvinner i eld och rök, så blir allt tyst.

(Skogen susar tyst mitt i natten över en het grav.)

Samtidigt som kolar-Augusts liv släckes, ger hans hustru hemma i det lilla skogstorpet livet åt två ynkligt gnällande små gossebarn. Två liv började i stället för ett, som slocknade.

Det blev en svår tid för den unga änkan. Torpet låg långt upp i skogskanten. Det var långt ner till byn, där arbete kunde påräknas. Inte hade hon heller lärt sig något riktigt arbete, uppväxt som hon var på "fattighuset", där hon blev intagen i sjuårsåldern, när modern dog. Någon far visste hon inte om, och oäktingen var det inte så noga med.

Uppväxttiden var svår. Dåligt med mat och kläder, hunsad till höger och vänster, inte minst av "hjonen". Nyp och luggar vankades, och allas passopp skulle hon vara. Aldrig ägde hon en docka eller en leksak som andra barn.

När hon fyllt tolv år, skulle hon inte ligga socknen till last längre. Hon fick plats som barnpiga i ett förmöget hem. Varken maten eller behandlingen var så mycket bättre, men tiden gick. Hon blev aderton år. Då gifte hon sig med Kolar-August. Han var också sockenbarn. De förstod varandra. Ett hem ville de ha, hur litet som helst. Och det fick de. (Och de tre år de levde samman i det lilla torpet, var lyckliga.)

Med en gammal trebent gustaviansk säng, som August slog en kloss under som fjärde ben, ett skrangligt fällbord, en liten järngryta, en sotig, bucklig kaffepanna, två trätallrikar och ett par träskedar satte de bo.

De tyckte ändå, att det var ljuvligt att vara sina egna. Den kvällen Fina kom hem med ett par blårutiga gardiner till fönstret och en lappad bordduk, tyckte de, att de fick väldigt fint.

De firade händelsen med att krossa några äkta bönor med en butelj och blanda kornet med. Så hade Fina fått ett vitt bröd. Det var fest.

Fina gick bort på dagsverken och August kolade. De redde sig. När ett år gått, hade de sex höns och en liten gris i en bod, som August spikat ihop av skrättimmer, som han fått av en storbonde. De tyckte nu, att de rent började bli rika.

Så gick det mera än två år, det var snart tre. Nu skulle Fina ha det bra, bara arbeta hemma. Nu skulle de snart bli tre. August skaffade en fällbänk. Den lilie skulle ligga fint. Litet kläder hade Fina fått. August hoppades bli färdig med kolningen och komma hem. Vi vet hur det gick.

Det blev två pojkar, som sagt. Då blev Fina änka samtidigt, tjuogoett år gammal.

Först var Fina som bedövd. Hade inte vänliga människor styrt och ställt första tiden, hade det knappast gått.

Men de hungriga sönerna pockade på mat, och omsorg för andra är bästa sätt att glömma sig själv. Pojkarna växte, även om de var små. Skummjolk och vattgröt var kosten. Men Fina var glad, att hon hade det.

Det fanns en gammal gubbe, som kallades kvast-Linus, beroende på, att han band kvastar, gjorde vidjekorgar och träskedar. Sedan han fått sitt ena ben förstört vid en skenolycka, dugde han ingenting annat till.

Han tog sig för att gå till Fina och hennes små pojkar med sammalet mjöl och skummad mjölk. Den var skummad ända till tre gånger, men ändå bättre än våra dagars separerade. Han bad henne baka åt sig. Det räckte ju åt dem allesammans. Han tyckte nu så mycket om färskt bröd. Visst bakade hon. Hon förstod nog, att Linus ville hjälpa henne på sitt lilla vis. Ibland kunde Linus ha en sill, som de glödstekte till potatis, och då blev det riktigt kalas.

Men det började lida mot vinter. Tvillingarna började tulta omkring, och de hade varken kläder eller skor. Sy kunde hon ju inte.

Så kom hon på en idé. Om hon kokade gröt på morgonen, så kunde nog Linus värma mjölk och ge Erik och Sven, medan hon var i byn och arbetade. Hon skulle fråga honom. Köket var stort. Där kunde Linus sitta med sitt arbete. Linus gick med på saken.

Så började Fina gå på dagsverken igen. Och hur det var, kunde hon få en godbit med sig hem till barnen någon gång. Linus kunde inte få dem att somna, innan mor kom hem. Tänk, om hon hade något gott med!

Fina fick arbeta hårt. Hennes rygg krökte sig av det hårda arbetet på åkrarna. Brygd och bak, allt tungt arbete lastades på henne. Hon var glad, att hon orkade.

När pojkarna var sju år, ville hon, att de skulle få litet skola. "För fattigt folk" var det inte så noga då för tiden, men hon önskade sina gossar bättre, än hon och maken haft det, som ju lärt sig läsa, men skriva kunde de inte.

Men till mat och ved fick hon ihop åt sig och pojkarna med Linus hjälp, men kläder, det var frågan. Linus orkade snart inte med något längre, men Sven och Erik började reda sig själva bra nu. Kottar och pinnar plockade de och bär, när den tiden var inne. Sven fick gå i ett par avklippta mansbyxor, och Erik, som inte var så påstridig, hade en hjärtevärmare påsatt så byxliknande som möjligt. Hemomkring backen dugde det väl, men inte nere i byn. Ja, det var ett bekymmer. Hon måste väl be om litet kläder, men hon hade svårt för att tigga.

Men så ansade hon om de avklippta byxorna så gott hon kunde. Så fick pojkarna gå varannan dag.

De var inte ensamma om dåliga kläder. Det var bara storböndernas barn, som var klädda i riktiga, skräddarsydda vadmalsskläder. Torpar- och backstuguungarna fick hålla sig undan. Som sig borde.

PÅ BRÖLLOP I MEZÖKÖVESD . . .

Forts. fr. sidan 13

grannars ögon få se all ståt. För säkerhets skull kör kusken en lång omväg för att man riktigt skall få tillfälle att skryta med den vackra hemgiften, som alltid spelar en så viktig roll i länder med gammal allmogekultur. Under högljudda snyftningar kysser Ilona föräldrar och syskon. Medan den gripande avskeds-ceremonien pågår lägger jag märke till den besynnerliga huvudbonad, brudens mor bär. Ett stort rosafärgat hjärta, prytt med sidenband och vaxpärlor. Min vänliga ciceron berättar mig i diskreta viskningar dess märkvärdiga historia. Varje gift kvinna i denna by bär sitt långa hår — här finns inga kortklippta huvuden — snott kring en 10 cm. lång träpinne för att knuten skall sitta stadigt och snyggt. Och i vardagslag bär hon en liten spetsig hättia för att dölja tråpinnen. Denna huvudbonad är fru-värdighetens symbol, och ett minne från turkarnas tid. Men då hon är festklädd, placerar hon över knuten rosafärgade ull-garnsplymer och det ovannämnda hjärtat, som hon själv tillverkat så här. Hon tar inkråmet av vitt bröd, formar därav ett stort hjärta, färgar det ljusrött och saltorkar det, varefter hon får sina prydnader av band och pärlor.

Men nu ha allt hunnit bli lastat, brudparet sätter sig upp på vagnen, som under pinglande läte långsamt sätter sig i gång. En av husfolket kastar ett lerkrus mot bakhjulet, och uttalar några klingande magyarska ord. Det betyder enligt min tolk: må detta gifta par skiljas när dessa krukskärvor växer samman. Man hör aldrig talas om skilsmässor i Mezökövesd. Sådana ny-modiga påfund existerar ej där . . .

När bruden till sist nalkas hemmet, där hon skall framleva återstoden av sitt liv, möter svärmodern henne på tröskeln med socker på en tallrik och säger: Gud har sänt dig. Må ditt liv bli lika sött som detta socker. Därefter räcker hon henne fatet med sötsakerna och leder henne vid handen in i det nya hemmet. Och så börjar dansen. Nu har Ilona riktigt tillfälle att visa

sin ståtliga utstyrel, ty i denna trakt skall bruden byta dräkt för varje dans, som zigenarmusiken spelar upp. Under tiden har brudens alla släktingar kommit i en lång rad, alla med förning, sötsaker, de lyckobringande nötterna och äpplena, sist kommer brudens mor med paprikakycckling och sött vin. De tas emot högtidligt vid ingången av brudparet och tärnorna, som håller brinnande ljus i händerna. Alla de goda sakerna placeras på loftet. Men det stackars brudparet får inte smaka en bit, det skulle vara en stor skam. Gästerna däremot låter sig väl smaka av den traditionella bröllopsmåltiden. Menyén ser ut så här: Nudelsoppa med kyckling och oxkött, kål med får eller griskött, en mjölkrätt och en slags korv, allt nedsköljt med massor av vin.

Zigenarnas fioler klingar, än melankoliskt, än sprittande medan den brokiga skaran virvlar runt i en csardas. Denna dans med sina två tempo, ett avmätt högtidligt, värdigt, ett vilt yrande, sinnesbedårande, speglar den erotiska lekens stadier. Och när en äkta ungrare hör csardas spelas upp ute i förskingringen, grips han på en gång av vemod och extas, han måste upp och dansa, dansa hemmets och kärlekens dans. En av de sista danserna på bröllopsnatten, när man ätit den aptitliga paprikakyccklingen, är brudens dans. Varje kavaljer betalar för denna dans, och pengarna tillfaller bruden. Och så drar sig värdfolk och gäster tillbaka. Bruden delar ibland sovrum med brudgummens syster under den första veckan, och brudgummen själv sover då i stallet, som i en ungersk by är en slags manlig klubb, där man samlas kring eldstaden för att röka och prata och steka skinka.

— men en natt öppnar den unga bruden sin dörr för mannen, och ett nytt kapitel i deras liv börjar. — — —

På detta sätt kan främlingen som besöker Budapest mitt under den brusande högsäsongen, den kosmopolitiska badorten bland Europas metropoler, uppleva det liv, de lekar och sånger och danser, varmed de konstnärligt rikt begåvade magyarska bönderna firar kärlekens och framtidsloftenas fest.

Harald Bergestam.

Men Sven började göra jämförelser, och det var inte så bra. Han blev tjurig och ville inte gå till skolan, så ibland var det ledsamt. När han fyllt nio år, fick han komma till storbonden på Träfalla gård som vallpojke. Han skulle ha fem kronor för sommaren, mat och märk väl en kostym kläder.

Byskräddaren skulle sy den, när han i vanlig ordning kom till gården med sina två gesäller och lärling.

Sven visste inte, vilket ben han skulle stå på, när han på hösten gick hem med "varannandagsbyxorna" i knytet och köstymen på. Han klev in i stugan, skrapade och tog av mössan och sade goddag. Sedan stod han bara stilla för att de skulle se på honom.

Och såg gjorde de. Erik gick undan. Han var nog avundsjuk. Men då tog Sven upp sitt knyte, och där hade han en riktigt bra kostym, som han fått till Erik.

De höll på till sena natten med att beundra sina kläder.

När de var sjutton år, reste de till Amerika. Där blevo de båda gifta. De önskade få sin mor över, men hon tordes inte med den långa resan. Men de sände fem dollars varje månad jämte paket och presenter. Och till våren skulle de komma hem. Så hon var så nöjd och belåten.

Jag begrundade hennes berättelse och fann, att förnöjsamheten nog är ett bra läkemedel.

Nu är mor Fina borta. Ett stort hyreshus står, där hennes lilla stuga stod.

Vinst på kioskhandel skall gå till partiellt arbetsföra — märkligt initiativ i Sandviken

Enligt förslag av en av Sandvikens drätselkammare tillsatt kommitté skall en större kiosk, som staden uppfört vid Järntorget, uthyras till en försäljningsorganisation av allmännyttig karaktär och den eventuella vinsten gå till partiellt arbetsföra.

Kioskrörelsen föreslås handhas av en ekonomisk förening som visserligen formellt är fristående men där ett väsentligt kommunalt inflytande bevaras. Det organ, som fick i uppdrag att driva rörelsen, skulle bli jämställt med andra rörelseidkare samtidigt som staden kunde behålla nödigt inflytande över verksamheten. Lämpligt vore t. ex. att stadsfullmäktige utsåg företagets styrelse, att stadsfullmäktige finge inflytande över vinstmedlens användning, att stadsfullmäktiges godkännande erfordras vid stadgeändring samt att stadsfullmäktige valde revisorer. Eventuell vinst skall enligt stadgarna tillfalla de partiellt arbetsföra. Självfallet utgår dock kommitterade från att fördelningen i största möjliga utsträckning skall taga sikte på hjälp till självhjälp, men kommitterade anser det därför icke uteslutet att anslag kan komma att utgå till för de partiellt arbetsföra gemensam verksamhet, såsom klubblokaler, hobbyverksamhet, konvalescenthem och dylikt.

Schack

Redigerad av
E. LUNDIN
och
G. SKARP

EN RANGPLATS

bland förra århundradets schackstjärnor intog den tysk-engelske mästaren J. H. Zukertort. Han var en kombinationsspelare av Guds nåde" och stod knappast i snille och kraft sin store läromästare Adolf Anderssen efter.

Engelskt parti.

Spelat i Londonturneringen 1883.

Vit: Svart:

J. H. Zukertort J. H. Blackburne

1. c2—c4 e7—e6

2. e2—e3 —

Numera föredras behandlingssättet 2. g3 åtföljt av Lg2.

2. — Sg8—f6

3. Sg1—f3 b7—b6

4. Lf1—e2 Lc8—b7

5. 0—0 d7—d5

6. d2—d4 Lf8—d6

7. Sb1—c3 0—0

8. b2—b3 Sb8—d7

9. Lc1—b2 Dd8—e7

Här borde ha skett 9. —, c5. (På 10. Sb5 kunde svart svarat med 10. —, Lb8 jämte a6.)

10. Sc3—b5 Sf6—e4

11. Sb5×d6 c7×d6

12. Sf3—d2 Sd7—f6

13. f2—f3 Se4×d2

14. Dd1×d2 d5×c4

15. Le2×c4 —

Gott var även 15. b×c4.

15. — d6—d5

16. Lc4—d3 Tf8—c8

17. Ta1—e1 —

Vit förbereder det kommande genombrötet i centrum och lämnar därför svart i okvald besittning av c-linjen.

17. — Tc8—c7

18. e3—e4 Ta8—c8

19. e4—e5 Sf6—e8

20. f3—f4 g7—g6

21. Te1—e3 f7—f5

Försvagar ytterligare den svarta kungsställningen, som ännu kunde hållas in-

takt med 21. —, Sg7. Vit hade likväl även då haft goda angreppschanser medelst 22. g4.

22. e5×f6.p. Se8×f6

23. f4—f5! Sf6—e4

24. Ld3×e4 d5×e4

25. f5×g6! Tc7—c2

Svart, som nu tror sig vinna en pjäs, anar ej den överhängande faran. Men även efter 25. —, h×g6 vore ställningen ohållbar. T.ex. 26. Tg3, Dh7. 27. Th3. — Eller 26. —, De8. 27. De6.

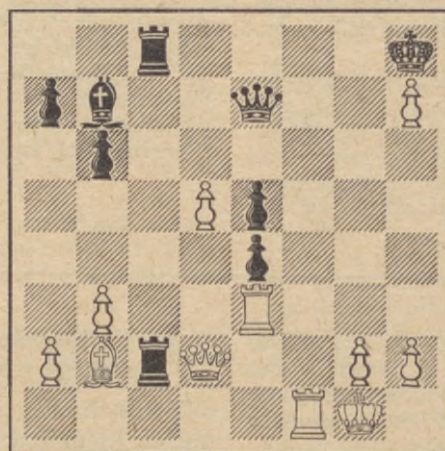
26. g6×h7† Kg8—h8

På 26. —, K×h7 avgör 27. Th3†.

27. d4—d5† e6—e5

Ställning efter 27. —, e6—e5.

Svart: Blackburne.

Vit: Zukertort.

28. Dd2—b5! —

Ett glänsande damoffer! Slår-svart damen följer matt i senast sju drag: 28. —, D×b4. 29. L×e5†, K×h7. 30. Th3†, Kg6. 31. Tg3†, Kh6. 32. Tf6†, Kh7 (Om Kh5 så 33. Tf5†). 33. Tf7†, Kh6. 34. Lf4†, Kh5. 35. Th7 matt.

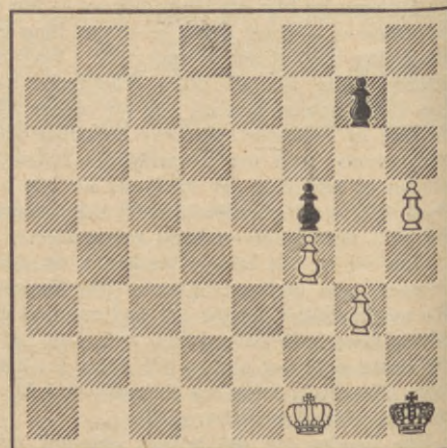
28. — Tc8—c5

Relativt bäst var 28. —, Tc2—c5.

29. Tf1—f8†!
Åter en vacker poäng!
29. — — Kh8×h7
Om damen slår följer efter 29. —, D×f8. 30. L×e5†, K×h7. 31. D×e4†, Kh6. 32. Th3† och matt i få drag.
30. Db4×e4† Kh7—g7
31. Lb2×e5† Kg7×f8
32. Le5—g7† Kf8×g7
(På 32. —, D×g7 följer matt genom De8†).
33. De4×e7† Uppgivet

STUDIE.

Av M. Behting.

Vit drar och vinner.

(Vit: Kf1, Bf4, g3, h5.)

(Svart: Kh1, Bf5, g7.)

Anslag för tbc-forskning m. m.

Styrelsen för Nationalföreningen mot tuberkulos, som sammanträtt under kronprinsens ordförandeskap, beviljade till vetenskaplig tuberkulosforskning anslag till med. lic. S. Bergqvist för undersökningar rörande blandinfektion vid experimentell djurtuberkulos.

Med. lic. Sven-Olof Berlin fick anslag för undersökningar rörande prognosen vid akut tuberkulos pleurit, professor Th. Packalén för undersökningar rörande mekanismen för växelverkan mellan tuberkulösa och ospecifica infektioner, med. lic. Sven Stavenow för undersökningar angående effektiviteten av kemoterapeutica och antibiotica vid tuberkulos samt överläkare Alf Westergren för serologiska och bakteriologiska undersökningar vid tuberkulos, speciellt beträffande bac. coli.

Resestipendier beviljades dr Martin Lindgren, Lund för att i USA studera med skärmbildsfotografering sammanhängande fysikaliska frågor, och dr Ola Obrant, Göteborg, för att i Tyskland studera inverkan av antituberkulosmedlet I:698 på urogenitaltuberkulos. Yrkeskon-sulenten vid Stockholms stads centraldispensär, Åke Widlund, fick resestipendium

100 intyg

vidimerade av
Notarius Publicus

bekräfta

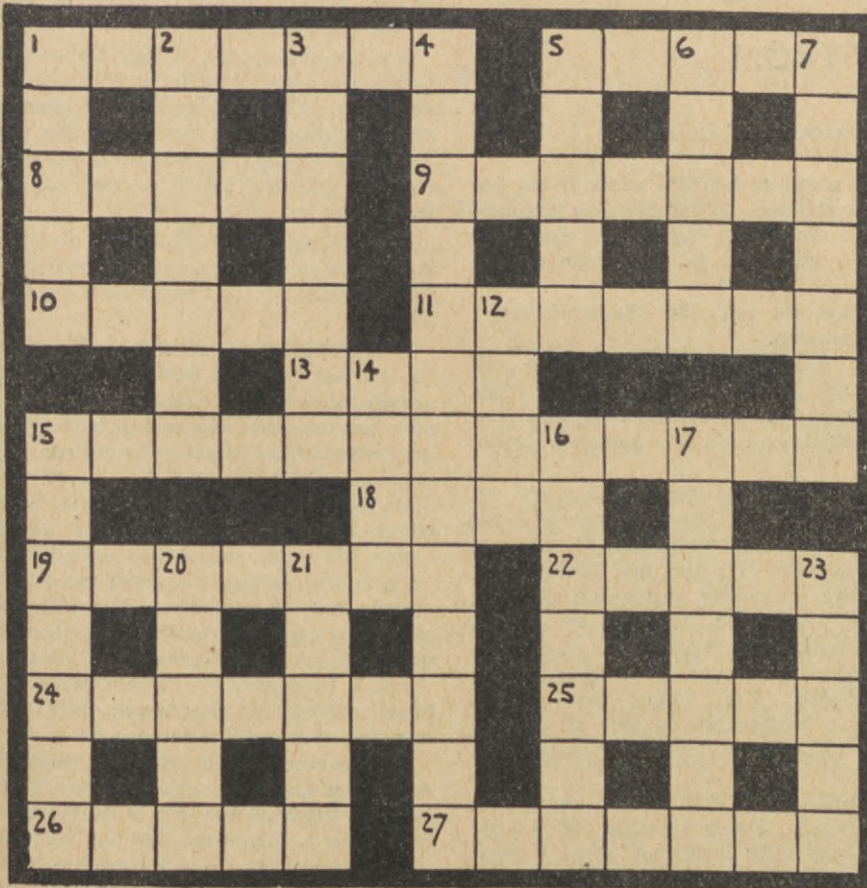
att mjäll kan botas med SEBUSAN

Det samma gäller huvudklåda och fett hår samt håravfall om håravfallet förorsakats av mjäll. Kvisslor försvinna med Sebusan svavelcreme. Sebusan Dagcreme är det bästa puderunderlaget! Det bästa för hyn är Sebusan Nattcreme. Vill Ni läsa vad köparna skriver till oss om Sebusan så rekvidrera SEBUSAN-FABRIKEN, Stockholm Ö.

SEBUSAN-FABRIKEN, Stockholm Ö.

Korsord Nr 6

VÄGRÄTA ORD

1. Är den man som ser på ett tomt glas med ett leende. (7)
5. M. (5)
8. Moralisk sats, omoraliskt ställe. (5)
9. Sker i regel nattetid. (7)
10. Att vara "däbt i näban". (5)
11. Idel mindervärdeskomplex! (7)
13. Bör parkerad cykel vara. (4)
15. "En beteckning som nog är den ofelbaraste av bumeranger." (13)
(Gösta Attorps)
18. Bara ett kvarter härifrån. (4)
19. Adam och Eva och gör man hos farbror. (7)
22. Utföres i avsikt att väcka häpnad. (5)
24. Passion. (7)

för studier vid arbetshemmet vid Reykjalundur, Island.

Vidare beviljades anslag till en sysselsättningsterapeut vid Gotlands läns sanatorium vid Follingbo och driften vid barnkolonier i Norbotten. Stockholms studentkårers hälsovårdsbyrå och studentdispensärerna i Uppsala och Lund fick driftbidrag.

25. Mer än människans normala livslängd. (5)
26. Hur bov före fångslände vankar, ett rov för de ängslände tankar. (5)
27. Sätt att emballera. (7)

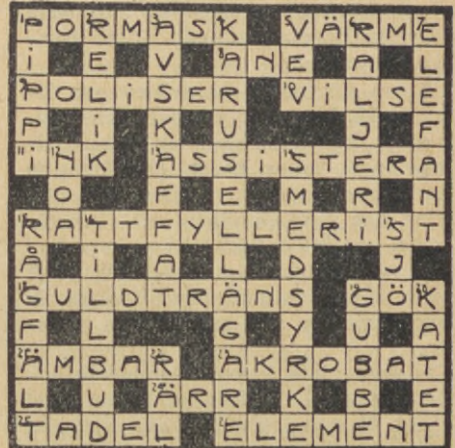
LODRÄTA ORD

1. Ryktbar. (5)
2. En svansviftare på sidenkudde. (7)
3. Lokal som torde intressera Arne Borg. (7)
4. Hennes första kärlek. (13)
5. Stimulans och njutningsmedel. (5)
6. Bruka svenska småstadsbryggerier likna. (5)
7. Lever man i. (7)
12. På nytt. (4)
14. Känd för sin envishet. (4)
15. Varnare och har den som inte fått sova middag. (7)
16. Festa efter klockan tolv. (7)
17. "Det hjärta som längtar mot kärlekens kust,
får det inte trohet, det mister sin must.
Det bliver så gammalt och visset och torrt,
precis som ett — av uslaste sort!" (7)
(Emil Norlander)

20. Vad en aktie innebär. (5)
21. Passgångare. (5)
23. Ge namn och inte heta. (5)

Lösning till korsord nr 4.

Det blev en kollektiv vinnare till korsordet nr 4, och detta lyckliga kollektiv heter Syster Idas Sjuk- och Vilohem, Klövervägen 9, Bromma. Vi översända tio kronor per post. Andra priset gick till fröken Hanna-Lisa Ohlsson, Avd. 9, Söderby Sjukhus, Uttran, och femman kommer likaledes per post.

Tävlingsregler.

Lösning till korsord nr 6 skall vara Statens redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 juli 1949.

För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 6". Glöm ej att tydligt ange namn och adress!

Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i augustinumret.

OM UPPLYSNING . . .

I vår upplysta tid då t. o. m. barnen talar om atombomber och isotoper, då praktiskt taget varje individ är något insatt i principerna för förbränningsmotorer och reaktionsdrift, är fortfarande kunskaperna om den viktigaste maskinen, den mänskliga organismen, dess normala funktioner och dess reaktioner vid sjukliga tillstånd långt ifrån tillfredsställande. Det finns väl näppeligen något område, där fortfarande så mycken vidskepelse florerar, som när det gäller människans sjukdomar. Alltjämt finnas gubbar och kloka gummor, som har god marknad för sina svartkonster och de är på intet vis varken bättre eller sämre än den moderne kvacksalvaren, som under sken av vetenskapliga former analyserar, diagnostiserar och föreskriver sin behandling.

(Per Strömbäck i tidskriften Folklig Kultur — Studiefolket.)

Ingen tjuvstryker

av ERIK SANDSTRÖM

Solen hade gått ned bakom Hobergets höga kam och fåglarna tystnade i de vida skogsmarkerna när skymningen drog fram. Endast Öringbäckens spelade sin melodi genom kvällen. Entonigt, men ändå melodiskt ljud dess sorlande "siruli" bortifrån bergssidan.

På den slingrande skogsvägen som leder till Marken gick en man med vägvinnande, knämjuka steg, och några hundra meter bakom honom gled ännu en gestalt fram i samma riktning. Den första av dem stannade ibland och lyssnade. Pannan var fuktig och blicken borrade i skuggorna bakom. När månen steg blank över trätopparna gick han av vägen, in bland dungarna. Där ingen skulle se honom.

De skulle inte kunna överrumpla honom. Aldrig bli i tillfälle att bevisa något — vad de sedan trodde, hade ingenting att betyda. Skogen, stenarna och marken skulle ingenting säga... här, där under granen, så — bara lossa försiktigt en lucka i mossan. En säker gömma. Den skulle ingen finna.

Han reste sig försiktigt och gick ut på vägen igen.

De hade sej själva att skylla. Om de visat litet mera förståelse hade ingenting behövt hända... så hade de fått ha sitt ifred. Nu skulle de kanske förstå, litet grand, hur det känns att mista — att lämna från sej det man är fäst vid...

Jag såg nog dina småla fingrar, Johan, såg nog hur du trummade sniket när du begrep att jag kom för att begära din hjälp. Hörde nog hur du viskade till dej själv: — Han har inte förvalt sitt pund — var och en måste tänka på sitt.

Och så vred du dej på stolen och sa: — Om det är Herrens mening att du ska ha stället kvar, så tar ingen det ifrån dej, Petter. — Men jag kan inte hjälpa dej. Men skulle du behöva, så har vi dagsverken för dej här på går'n, om du skulle bli tvungen gå ifrån stället ditt.

Och ändå sa jag: Jag ska klara opp lånet inom år å dag, Johan... Ja, så sa jag. Men jag hörde nog va du sa till dej själv: Jag behöver en som Petter här på går'n, en arbetskarl som kan arbeta för två om det kniper. Var och en måste tänka på sitt...

Och så knäppte du dina snikna händer och sa: Jovisst, visst vet jag att du vill göra rätt för dej, Petter. Men jag kan inte skriva på... en ska inte gå i borgen — neej, de ska en inte.

Jag såg hur du frös längst inne i ögonen, Johan, hur penningkylan trängt på djupet,

hur bottenfrusen du satt där i din fina stol.

Och sedan sa jag: Till nästa år har jag myren utdikad — sedan blir skörden bättre, å i vinter har jag en bra skogskörning, å nu är vi ju friska där hemma igen...

— Men du satt där lika stelfrusen i penningkylan.

Han dröjde kvar vid vägkanten och lyssnade. Månljuset silvrade kring trädkronorna och Öringbäckens spelade från bergssidan med mjuka, buktande strådrag.

Ljudet av steg närmade sig och en mörk gestalt skilde sig ur skuggorna kring vägen. Petter ryckte till som för ett slag, men fortsatte långsamt mot Marken.

... Dra åt helvitte, skulle han säga, när Johan, storbonden hunnit ifatt honom. Och kanske han skulle knyta näven under näsan på honom — det skulle verka vederhäftigt. Hut, bonde! vem tar du Petter i Marken för — tror du han är nån vanlig tjuvstryker. Tjuvstryker... tjuv...

— Hallå, hej, Petter! Det var Johan som ropade. Petter stelnade till. Längst inne i sej själv hade han likväl hoppats att det skulle vara någon annan, vem som helst som kom där vägen fram. Så vände han sig om. Tjuvstryker — nån vanlig tjuv... knyta näven å svära, tänkte han omigen.

Så stod de där mitt emot varandra i månsilvret.

— Du glömde papperet, Petter, sa han och halade upp det ur innerfickan. Petter såg förbi honom och tänkte: Du tors inte komma fram med ditt rätta ärende, du har inga vittnen, bonde — å nu är jag starkare än du, hur bottenfrusen du än är...

Johan såg in i hans ansikte. — Du var en baddare att ta ut steglängden, trodde aldrig jag skulle hinna opp dej!

Petter såg hastigt på honom. Johans röst var förändrad. Den lät som en helt annan mäniskas.

— Vem har bett dej springa andan ur dej för ett värdelöst pappers skull?

— Mjaa, så värdelöst är det nog inte längre, jag skrev allt på till slut — det var väl liksom meningen att du ska ha stället ditt kvar kan jag tro.

Orden kom lungt och vederhäftigt. Isen i blicken var borta. Och där stod Petter och tummade sitt papper. Efter en stund ropade han: — Johan! Hallå, Johan! Men Johan bara gick. Med vägvinnande, knäande steg.

Papperet darrade i handen när han stoppade undan det och gick för att söka sitt gömställe.

... Lämna tillbaka... återgälda... tjuvstryker. Anna och barnen, väl att de ingenting visste...

Han rev upp mossan på flera ställen och letade, tog sikte på olika dungar och letade igen. Och återigen. Från Hogberget spelade Öringbäckens pärlemorstråke när han i dagningen, trött och förbi, återupptog sin avbrutna hemfärd, utan att ha funnit det han sökt.

Hustrun såg oroligt på honom, men när han räckte henne papperet blev hon lugn. Hon brukade aldrig komma med onödiga frågor.

Men på Storgården fann dottern i huset en tom ask när hon ställde sig framför spegeln för att prova sina smycken. Först blev hon bara litet snopen och trodde någon skämtat med henne för hennes fåfängas skull. Därför gick hon ut till arbetet på gården utan att låtsas om deras påhitt. En liten samvetsudd irriterade henne ibland, hon visste med sig själv att spegeln nog tagit ganska mycket tid från arbetet den senaste tiden. Men efter en stund ute i trädgårdslanden drogs hon in till sin spegel igen. När asken fortfarande var lika tom, gick hon ut till modern i köket och log litet överseende: — Är det mor, som gömt guldkedjan och det andra?

När de sökt överallt var alla bestörta. Alla utom husbonden. Han visade på ett skatbo i gårdsbjörken och nickade betydelsefullt: — Skatorna har nog tröttnat på att se dej så framför sepegeln hela dagarna... Ingen tjuvstryker har haft vägarna hitåt vad jag vet.

Den eftermiddagen fick lilldrängen full sysselsättning med att klättra i träd. Utan att finna den förlorade grannlåten. Alla var emellertid ganska överens om att någon av traktens skator hittat vägen genom fönstret och plockat till sej glittret. Och så blev unga fröken tvungen att döva sin saknad i arbete.

Efter tre dagar kom Petter gående från skogsvägen. Han verkade håldög och trött. Johan gick ut och mötte honom på gårdsplanen och de gick in tillsammans. Och där inne räckte Petter fram en näve med guldföremål. Sedan lämnade han tigande tillbaka borgensförbindelsen. Men Johan sköt den ifrån sej. — Ser du, Petter, när jag såg dej sträcka in din hand genom fönstret, förstod jag att livet höll på att göra dej hård. Jag vet hur det känns. Jag hade det också svårt en gång i tiden, å blev hård — på mitt sätt. Men nu är det nog över.

Han såg ut mot åkrarna innan han fortsatte: å där ute har jäntan gått å varit flitig i tre dagar nu. Förut var hon nog mest upptagen av sej själv, hon också. Så vi gömmer nog undan grannlåten så länge. Det finns mycket som kan göra folk illa...

Ösbyholm — nytt konvalescenthem för Stockholms stad

Stockholms stad har förvärvat egendomen Ösbyholm i Frötuna socken vilken skall användas som konvalescenthem för tuberkulossjuka redan från april i år. Ösbyholm kan mottaga omkring 50 personer. Stockholms stads sjukhusdirektion har begärt 363 000 kr. för egendomens iordningställande för det nya ändamålet, dels 78.000 kr. i driftkostnader för innevarande år från 1 april. Beträffande förstnämnda belopp tillstyrker drätselnämnden 350.000, som skall tas av medel i C. A. Molanders donationsfond eftersom Ösbyholm t. v. skall utgöra en provisorisk förläggning intill dess möjligheterna medger uppförandet av det s. k. Molanderhemmet, vilket enligt donationsbestämmelserna avses för tuberkulösa rekonvalescenter. Sjukhusdirektionen uppmanas undersöka möjligheterna att få statsbidrag både för anstaltsbyggnadernas förvärvande och deras upprustning.

Drätselnämnden tillstyrker också, att sjukhusdirektionen anvisas ytterligare anslag med 173.000 kronor för iordningställandet av Karlberga egendom vid Södertälje såsom rekonvalescenthem.

"Pyssel och knåp"

är bra för den som kan reda sig själv men behöver socialhjälp i någon form för

att kunna försörja sig, framhålles bl. a. i tidskriften Stockholm. Stockholms stad har gjort en hel del för att bereda socialvårdsklientelet möjligheter till arbete, och i skildringen om dessa anordningar heter det bl. a.:

De som inte vill sitta hemma och arbeta, kan gå till någon av socialvårdens två hemarbetscentraler, där inte bara sakkunskap och rådgivare utan även symaskiner och allehanda andra redskap och verktyg står till förfogande. I en vävstuga för nervskadade kvinnor dunkar ett 20-tal vävstolar dagarna i ände. En utexaminerad lärarinna lär här ut hela vävtekniken från början till slut, och resultatet blir mattor, dukar, ryor, lakan — ja, allt som hör till branschen.

På senaste tiden har man mera medvetet gått in för en "industriell" inriktning av terapiverksamheten — tempo-

arbetet har blivit en alltmer dominerande faktor. Från monteringen av klädnypor var steget inte långt till enklare arbeten i bakelit och lättare monteringen av elektrisk armatur. Socialvården i Stockholm driver sedan någon tid en verkstad för rent industriellt tempoarbete, där åtta man — ur skilda samhällsklasser och med olika fysiska och psykiska arbetshinder — sysselsättes med monteringen samt hopsättnings- och detaljarbeten åt ett par firmor.

Och sedan ungefär ett år driver Stockholms stads centraldispensär en institution som torde vara enastående i vårt land — en finmekanisk verkstad för tbc-skadade personer. I prydliga arbetsrockar sysslar här ett 40-tal man i olika åldrar med allt som hör finmekaniken till. De har alla skrivits ut från olika sanatorier och under tiden mellan konvalescensen och jobbet på öppna marknaden tränas de upp eller omskolas för sitt blivande arbete. De har inte endast hjälp av moderna maskiner och verktyg utan även av en "riktig" verkmästare med 17 års erfarenhet i branschen. Och naturligtvis står "arbetarna" under ständig läkarkontroll. "Det här arbetet är medicin som serveras enligt ordination", är också vederbörande socialkonsultens träffande beteckning. Arbetstiden per dag varierar allt efter läkarens ordination.

PAS täcker behovet — finns även för export!

En medarbetare i Göteborgs Handelstidning har gjort ett besök vid läkemedelsfabriken Ferrosan i Malmö, där man tillverkar det bekanta läkemedlet PAS. Om det nya läkemedlet mot tuberkulos heter det i en intervju som denne medarbetare hade med ingenjör K. G. Rosdahl, chefkemist vid fabriken:

"Tillverkningen av PAS är numera stor nog att täcka det svenska behovet och tillåter även en mindre export, vilken dock försvåras genom nu rådande valuta-restriktioner. Intresset i utlandet är stort, men preparatet är där icke utprövat i större omfattning. Vid framställning av

De Lungsjukas Riksförbunds kongress med anledning av förbundets 10-årsjubileum äger rum i Medborgarhuset i Stockholm dagarna 3—6 juli 1949.

Pälsen Ni drömmer om...
finner Ni hos

Gör ett besök hos oss — Ni behöver ej känna något köpvång — och övertyga Er om att vi har just den päls Ni "drömt om".

Bråddgatan 1

NORRKÖPING

Telefon 210 02

AKTIEBOLAGET TANNIN

V Ä S T E R V I K

Tel. Namnanrop: "Tannin"

Tillverkar och försäljer:

Garvextrakter av ek, gran, quebracho och mimosa

Parkett-Råstav av ek

Sågade ämnen av ek. Blockvara av ek

Furfurol

Cellulosalack, Bonvax, Kallim, Lösningemedel

preparatet användes ännu så länge delvis amerikanska råvaror, och detta komplicerar exporten, då myndigheterna kräver att den åtminstone till viss del sker mot betalning i dollar.

Genom förbättrade arbetsmetoder och ökad produktion har priset kunnat sänkas successivt; på mindre än sex månader har det reducerats med 35 procent, och priserna är fullt konkurrenskraftiga på världsmarknaden.

Ett intensivt forskningsarbete pågår för att nå fram till ännu effektivare medel mot tuberkulos, och därvid studeras bl. a. tuberkelbacillernas levnadslöpp och de omständigheter, som kan tänkas påverka detsamma."

Konvalescenter på studiebesök

Konvalescentföreningen för Varberg med omnejd har under den gångna vintern haft en studiecirkel i samhällsfrågor, och som avslutning på dessa studier företog cirkeldeltagarna ett studiebesök hos olika sociala institutioner i Varberg.

— Att vi förlade studiebesöket just till de sociala institutionerna berodde närmast på att dessa har ett visst samröre med konvalescentföreningens verksamhet, och med intresse tog deltagarna del av arbetet på socialvårdsbyrån, arbetsförmedlingen och pensionsnämnden, berättar konvalescentföreningens presskommisarie John Höög vid ett samtal med Hallands Nyheter.

— Först gästade vi arbetsförmedlingen, där föreståndare Ingemund Bengtsson gav en synnerligen intressant resumé över förmedlingens tillkomst och utveckling samt arbetssätt och funktion. Studiedeltagarna fick sålunda en inblick i hur arbetsförmedlingen från en blygsam platsbyrå i kommunal regi utbyggts och utvecklats till en betydelsefull statlig institution, då som bekant Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen år 1948 blev huvudorgan för arbetsförmedlingarna landet runt.

Av synnerligen stort intresse blev också studiebesöket på socialvårdsbyrån å

Östergården. Här var det syssloman Eric Ågren, som svarade för ciceronskapet, och hr Ågren höll vidare ett anförande om hur socialvården arbetar i dess olika former.

Det tredje studiebesöket skedde hos pensionsnämnden, och här träffade man åter på hr Ingemund Bengtsson, som sedan en del år tillbaka har hand om ordförandeskapet i denna för stadens äldre befolkning så betydelsefulla institution. Det blev ett innehållsrikt anförande studiedeltagarna fick sig till livs, och hr Bengtsson gav sålunda en god inblick i hur pensionsväsendet i vårt land är upporganiserat och hur en pensionsnämnd fungerar.

Uppslaget är onekligen värt att praktiseras även inom andra föreningar, där man studerar samhällsfrågor.

Sverige har omkring 1.500 ålderdomshem med i runt tal 43.000 pensionärer. De största rymmer inemot 1.000 vårdtagna, de minsta 5 och 10. Ålderdomshemmen har ändå inte en så stor del av landets trekvarts miljon folkpensionärer. Men det är den del som är mest signifikativ. Det är den del som är mest blottställd. Många som lever utom ålderdomshemmen har det materiellt sett sämre, men de känner sig inte överlämnade. De är ålderdomshemmens sabotörer. De vill inte dit. De måste luras dit fortfarande.

I sten, i tegel, i trä har ålderdomshemmen byggts. En del ser ut som slott, andra som schweizerier. En del har torn och krusiduller. Andra verkar förmögna stadsvillor, andra åter ser ut som förstadvillor. De är skära, vita, svarta, röda. De stora står med sin beteckning Ålderdomshem redan på fasaden, medan andra gömmer sig diskret.

(Ivar Lo-Johansson om ålderdomshemmen i tidningen VI).

Efter ett regn

(Efter Richard Dehmel)

.....

Ser du, himlen blir blå!
Och svalor jaga varann
som fiskar över våta björkar.
Och du vill gråta?

De blanka träden skola snart —
— med de snabba fåglarna —
bli en gyllene

bild i din själ.
Och du gråter?

Med mina ögon
ser jag i dina
tvenne små solar.
Och nu ler du.

NILS EKMAN.

HARLINGS

BEGRAVNINGSBYRÅ

STOCKHOLM

ADOLF FREDRIKS
BEGRAVNINGSBYRÅ

Torsgatan 27
Tel. 30 37 86

ENSKEDE

ENSKEDE BEGR.-BYRÅ
Handelsvägen 14

Enskede 1
Tel. 41 52 45

Bostadstelefoner hela dygnet: 41 52 45 och 32 88 89

GAVLEVERKENS

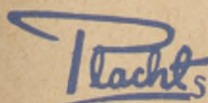
Gasspisar — Vedpisar — Vattenvärmare
I modernaste konstruktion och arkitektur
Tackjärnsgjuteri — modellverkstad
Mek. verkstad — emaljverk

GAVLEVERKEN AB

Tel. 3643

GÄVLE

Tel. 3643

ESKILSTUNA**P. LINDAHL'S BOKHANDEL**Kungsgatan 10 Tel. 310 40
ESKILSTUNAStor sortering i allt vad till branschen
hörer.**EN PÄLS**från våra ateljéer
kännetecknas av
en säker, förfinad
stil och omsorgs-
fullaste utförande.
Pälsvaror i detalj
och engros, kvali-
tetsvaror till låga
priser.**PÄLSATELJÉ**

Nyforsgatan 3 D - Tel. 360 69 - Eskilstuna

GOLVBELÄGGNINGParkett - Mattor - Maskinslipning
Renovering - Boning**T. Torkelsson**Careliigatan 7 B - Eskilstuna
Telefon 342 12**GÄVLE****NYBYGGNADER, OMBYGGNADER**
och husbyggnadsreparationer
utföras förmånligt**PRAKTISKA BYGGNADS AB**Drottninggat. 56 - Tel. 2968, 3969
Införda kostnadsförslag**VACKRA MÖBLER**

STIL - KVALITET - LÅGA PRISER

AB SÖRMANS MÖBELAFFÄRDrottninggatan 11, Gävle. Telefon 875
Sandviken. Telefon 3472

BETALD ANNONSPLOTS

JÖNKÖPING
med omnejd**June-Munktell**
Marinmotor

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIKJönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897.**JÖNKÖPING**

med omnejd

BETALD ANNONSPLOTS

LULEÅ**BRUNNSBORRNINGAR**

utföres av

Borrförman **H. BJURSTEN**

Box 524 - Luleå - Tel. 3191

MALMÖ**O. NORMANNS FRÖHANDEL**

Etabl. 1885

Skomakargat. 4. Tel. 201 78, 781 54.
Postgiro 14009.

BETALD ANNONSPLOTS

NORRKÖPING

Aktiebolaget

C. L. SVENSSON & SÖNER

NORRKÖPING

Tillverkar tyger och filtar.
Tel. 201 21.**Aktiebolaget Trycksaker**

BOK- & ACCIDENSTRYCKERI

Repslagaregatan 25

Telefon 209 52 Postgirokonton 13 05 52

13.000 hushållsamarbetade under
1948 i Konsum för att
hålla hushållskostna-
derna nere.**NORRA BLOMSTERHANDELN**Alltid färska blommor
Kransbindning och buketter
ombesörjes omsorgsfulltBroddgat. 10, Norrköping
Telefon 216 30**NORRKÖPING****ESS-ENN BAGERIET**

Rekommenderar sina goda bakverk

Herrgårdsvägen 4, Norrköping
Tel. 254 84**SUNDSVALL**

med omnejd

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAPavhåller å Bergsakers Travbana Sunds-
vall, travtävlingar c:a 30 söndagar under
Mars—Oktober 1949. Totalisator.631 88 Pressrummet 630 61
Tel.: Kontoret 4270 — Banmäst. 5330**UMEÅ** med omnejd**UMEÅ TEGELBRUK**

Bäckström & Co.

Box 5, Umeå 1. Tel. kontoret 570
bruket 126

BETALD ANNONSPLOTS

UPPSALA

Prenumerera på och annonsera i

Upsala Nya Tidning

Totalupplaga över 34,000 ex.

KUNGSÄNGENS**KEMISKA TVÄTT**Kungsängsgatan 23
Tel. 382 52

REKOMMENDERAS

A.-B. RÖRKOMPANIET

E. B. Widén

Vaksalagatan 27 - UPPSALA
Tel. 307 86, 347 86

Fil.: Kyrkogat. 4, Norrtälje. Telefon 1179

Värme, Ventilations- och Sanitets-
anläggningar samt Reparationer**SÄLJ OCH KÖP**

Eder fastighet eller affärsrörelse genom

G. TIMBÄCKS AFFÄRSFÖRMEDLINGS:t Persgat. 26, Uppsala
Telefon 334 66

Lågt arvode - Reelt bemötande

Allt detta kan Ni få
på **HERMES**
1949

Lättmetall
Rostfritt stål
Krommolybdenstål
Parkeringsstyre
Bärhandtag
Självcentrerande
framhjul
HERMES
är precisionsbyggd

NYMANBOLAGEN AB

Norra Europas största och ledande cykelfabriker

BETALD ANNONSPLATS

Lastbilscentralen

Smedjegatan 30, Luleå

Ombesörja: Lastbilstransporter av
alla slag. Levererar Gjutgrus, Mur-
sand, Gårdsgrus. Allt till bestämda
priser. — Infordra offert.

Telefoner 3520, 4255

Föreståndarens bostad 3205

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST.

Upplandsgatan 9, Box 251.

Telefon 4499

GÄVLE

Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
geringar i styckevikter upp till 600 kg.
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

Standard Hotell

Köpmangatan 30

LULEÅ

CENTRALT - MODERNT - BEKVÄMT

Restaurant med fullst. rättigheter

Tel. 3420 el. namnanrop "Standard Hotell"

**BRÖDERNA OLSSONS
BILVERKSTAD**

MOKORSET

Tel. Myssje 46, anknytn. bostaden

Fullständig bilservice

Texaco bensin och oljor

NYA A-BOL.

RESINIT TEL. 191. VÄSTERVIK

VÄVBAKELIT

för kuggdrev, lager, bussningar, bult m. m.

BAKELITPLATTOR

för elektrotekniskt behov